

ESPLAI

SUPLEMENT ILLUSTRAT D' "EL MATÍ"

Any 3 :: Número 60
Fontanella, 12 (Tel. 11565)

Barcelona: Diumenge, 22 de gener de 1933

Número solt: 30 cèntims
Subscripció: 1 pta. al mes

EL SALARI FAMILIAR

ENTRE la classe patronal del nostre país veiem, de tant en tant, florir alguna bella iniciativa de caràcter social que seria molt convenient que fos ben aviat generalitzada. No fa gaire temps que la premsa reportava la implantació, per part d'una important casa industrial catalana, d'un règim de pensions de retir per als seus obrers. Moltes d'altres iniciatives del mateix caràcter i de major o menor importància tal volta podrien ésser assenyalades. Avui, però, volem referir-nos concretament a una reforma la necessitat de la qual va apareixent cada dia amb més clara evidència, per bé que la seva instauració troba encara, en la pràctica, molt fermes i molt nombroses resistències. Volem parlar, com ja hem consignat en el títol, del salari familiar.

Comprenem perfectament les enormes dificultats que la implantació d'aquesta reforma implica, fins per part dels patrons més rectament intencionats, els quals afortunadament no són tan escassos com certa gent vol fer creure. Entre la classe patronal, com entre la classe obrera, hi ha de tot. I només són els esperits tancats i incomprensius de l'una i l'altra banda els que dificulten que en l'esfera del treball regni la indispensable harmonia, sense la qual la producció és pertorbada i reduïda, amb el consegüent perjudici per a uns i altres.

L'obrer, ha estat dit i repetit infinitat de vegades, no pot ésser pràcticament considerat com una màquina que és llançada al pilot de les desferres quan ja no està en disposició de donar el desitjat rendiment. Contra aquesta concepció de l'economia liberal individualista s'ha redreçat enèrgicament la doctrina econòmico-social catòlica. I una de les proves del que diem, entre moltes d'altres que ara no hem d'esmentar per a no desviar-nos del tema d'aquestes ratlles, és la vehement recomanació, feta des de ja fa molts anys, de la instauració del salari familiar en la forma que un hom pugui judicar com a més viable i segura.

Ara fa poc, l'òrgan oficiós del Vaticà, que gaudeix de tan gran i merescuda autoritat arreu del món, ha dedicat a l'estudi d'aquesta transcendental reforma social, un important article. D'aquest treball anem a extreure per als nostres lectors alguns passatges. La situació actual del món, i especialment la del nostre país, conviden en gran manera a fixar l'atenció sobre els grans problemes socials. No solament hi conviden, sinó que, fins a cert punt, hi obliguen. Quin home reflexiu i dotat de sentiments cristians podrà sostreure's a la necessitat de meditar sobre els mals presents i no tractarà d'investigar-ne les causes i cercar els remeis que calguin? Vegem, doncs, si les ratlles que segueixen suggerran a tal o tal lector alguna idea susceptible d'ésser convertida en una ulterior resolució pràctica.

El salari familiar és un antic postulat de l'escola social catòlica. De fet, aquesta reforma figura en tots els programes cristiano-socials i de la democràcia cristiana, especialment després de l'encíclica *Rerum Novarum*.

No és que fos postulat aquest principi en la mateixa encíclica; però tots els comentaristes, i sobretot aquells que assumiren la comesa de traduir en obres els seus ensenyaments, van inscriure el salari familiar entre els primers punts d'un programa de reconstrucció social. Les organitzacions professionals, interconfessionals i catòliques, en feren ben aviat objecte de particulars i a poc a poc victorioses reivindicacions.

Finalment, el Sant Pare Pius XI en pogué fer expressa i categòrica menció en el seu més vast esquema de restauració cristiana de l'economia, contingut en la seva encíclica *Quadragesimo Anno*.

No és encara molt generalitzat el principi del salari familiar, puix que troba, en alguns ambients, no menyspreables resistències. I mentre en teoria no hi ha qui pròpiament s'hi oposi, encara que sigui per consideracions diverses, en la pràctica no ha estat possible d'introduir-lo en el conjunt de la reglamentació dels salaris.

Però — cal que diguem la veritat — ha estat gràcies al generós impuls d'alguns industrials que ha pres cos i vida el principi del salari familiar. Això s'ha esdevingut assenyaladament a França i a Bèlgica, passant de la forma d'una gairebé generosa dàdiva caritativa — així fou crònicament interpretada per alguns — a una veritable i apropiada providència social.

No hi ha dubte que obstruïren, i obstruïran encara, l'adopció en vasta escala del salari familiar raons elementals de competència per part dels qui proporcionen treball. No lluitarien en iguals condicions els empresaris industrials que preferissin operaris solters i aquells altres (Segueix al peu de la primera columna de la pàgina 2)

NANCY CARROLL. — UNA BRILLANT CARRERA ARTISTICA, CONSAGRADA DEFINITIVAMENT AMB LA SEVA LABOR EN EL FILM «REMORDIMENT»

LES MUNTANYES SUBMARINES

VOLDREM parlar d'un mena d'illes «desconegudes» de la superfície de la mar: ens referim als accidents del terreny submarí que des de dalt no podem imaginar. Hi ha, per exemple els esculls, que pugen fins a pocs metres del nivell de les aigües i que constitueixen un veritable perill per a la navegació; altres, menys perillosos però més importants, són autèntiques muntanyes que s'elevan damunt del terreny oceànic per a arribar llurs cims a alguns centenars de metres sota la superfície lliure de la mar; altres, per fi, són valls submarines, igual que les grans valls dels països de l'alta muntanya.

Com pot ésser que aquests «objectes» naturals siguin desconeguts a l'època actual? És molt fàcil de comprendre-ho.

Per a conèixer les roques submarines només hi ha un mitjà: la sonda. Aquests sondatges poden ésser nombrosos prop de les costes on les profunditats són petites. Només cal donar una ullada als admirables mapes publicats pel servei hidrogràfic de la marina per a quedar meravellat de les innombrables xifres que cobreixen la part corresponent a l'Oceà i que cada una d'elles representa un sondatge. Llavors hom pot imaginar-se l'esforç gegantí que representa aquest treball. Prop de la costa, doncs, es coneix perfectament el fons. I malgrat això, com que no es poden sondar tots els punts sense excepció, pot existir una pujada de roques entre dos sondatges distanciats de 100 metres; a propòsit per causar una catàstrofe com tantes n'hi ha hagut.

Però, enmig dels grans oceans, com per exemple el Pacífic, el desconegut és encara més important, ja que fins s'arriben a ignorar les muntanyes que surten a flor d'aigua. Què no

serà, doncs, de les que queden submergides! La superfície d'aquesta mar immensa és de 167 milions de quilòmetres quadrats. El mínim que es podria exigir, ja que el detall d'una fotografia del fons fóra massa, seria un sondatge a cada 100 quilòmetres quadrats.

Doncs bé: malgrat el petit nombre de documents que s'obtidrien d'aquesta manera, caldrien no res menys que 1.670.000 sondatges per tal de conèixer el relleu submarí del Pacífic tot i que hauríem d'acontentar-nos amb una aproximació molt petita. La profunditat mitja del Pacífic és de 4.100 metres, però en molts indrets passa de 7.000 o 8.000 metres i pels voltants de les illes de la Sonda arriba a tenir 11.000 metres. Un sondatge profund és una operació llarga i delicada i no se'n poden fer més de dos o tres cada dia. Així, doncs, es comprèn l'existència d'aquests deserts d'aigua inexplorats, tant de superfície com de profunditat. A l'Oceà Indi del Sud, hi ha la mateixa manca de coneixements.

Però avui, sobretot després de la guerra, les coses han canviat. En lloc de fer el llarg i penós sondatge amb fil, ara se sonda per mitjà del so, determinant l'interval de temps que passa des del moment de l'emissió d'un senyal sonor dintre l'aigua i el moment del retorn, inscrit en un cronògraf. Coneixent la velocitat del so dintre l'aigua de la mar, (un promedi de 1.500 metres per segon), es pot deduir la llargada del trajecte que l'onda sonora ha hagut de recórrer, anada i tornada, per arribar al fons i allí repercutir-hi; la meitat d'aquesta llargada dona la mida de la profunditat del lloc examinat. Com que la durada del doble trajecte de l'onda sonora només és de pocs segons, no hi ha necessitat de parar el vaixell: es pot sondar anant en marxa, i això fa que durant un dia de camí, es puguin fer centenars de sondeigs exactes.

EL PARC NACIONAL SUIS

Des de fa més de vint anys, Suïssa té el seu Parc Nacional, que comparteix, amb el parc nacional austríac, la circumstància d'ésser difícilment accessible. Bé és veritat que des de fa un parell d'anys hi ha obert un camí que el talla en una curta extensió, i per on poden passar els automòbils; però és molt massa estret per a poder constituir una via de circulació pròpiament dita; i els camins que recorren aquesta regió salvatge i solitària són difícilment accessibles; són camins de cabres. Només a l'excursionista molt experimentat s'obre ací la natura en la seva rica originalitat.

El Parc Nacional Suís comprèn uns 170 quilòmetres quadrats i està en la part sud-oriental del cantó dels Grisons. Els seus cims, tots ells altíssims, entre 3.100 i 3.200 metres, pertanyen a la Serra d'Ofen o Fuorn, que està enclavada entre les formidables serralades de Silvretta, Alps Olzaler, Ortler i Bernina. Aquesta situació fa que hi siguin rares les pluges duradores, que a tanta de gent han aigualit les vacances a la muntanya. Les altes serralades protegeixen de l'aigua. La serra de Fuorn compta, doncs, entre les contrades més pobres de pluges de tot Suïssa, i la distingeixen els molts dies clars que té i les marcades diferències de temperatura.

Aquest tros de terra està sostret des de fa vint anys, de qualsevulla utilització per part de l'home. Cap bestial no se sent en els seus boscos verges, cap esquellot no sona a les valls ni a les collades. L'extracció de mineral, a què encara deuen llur origen els noms d'Ofenpass (Pas del forn), Mot Madlein (*mons metallicus*), La Schmulza (la foneria) i d'altres, està abandonada, no solament en el territori del Parc, sinó a tota la regió. Uns cartells que hi ha a l'entrada del Parc prohibeixen occir els animals, collir o desenterrar plantes, sota severes càstigs; també hi és prohibida qualsevol pertorbació del regne animal amb crits o cantàries. Un parell de guàrdies que recorren continuament el territori, es presenten sobtadament als excursionistes, i tenen cura que la natura sigui deixada en pau absoluta.

Per «entrades» hom no ha d'entendre portes com les dels parcs ciutadans, ni s'ha de creure que el Parc Nacional estigui tancat. Els cartells prohibitius de què hem parlat estan clavats a l'entrada dels pocs camins que recorren el país. Algunes d'aquestes entrades es troben prop de Scharl, l'antiquíssim Sankt Carolus, un llogarret d'unes vint cases que a l'estiu habiten camperols, pastors i obrers, i on tres hostals, senzills, però nets, estatgen els visitants del Parc Nacional. Des d'aquí, la més bella de les valls del territori protegit, el Val Minger, és fàcil d'atènyer. Comença amb bosc de pins i prats, la florida dels quals a l'estiu és gairebé indescriptible. Dues hores seguides ve pujant la vall al costat del llit del Minger, un riu. Aquí regna una solitud com si fes mil anys que cap home no hagués cerat camí a través d'aquests pinars i aquestes roques. El riu, sovintment s'amaga del tot; llavors torna a brillar una estona, per a assolir una amplada fins de 50 metres. En temps de pluges, i durant el desglaç, les aigües cristal·lines i amables es converteixen en una avinguda rogenca, estrepitosa; llavors tot el llit del riu es posa en moviment, roques petites i grans rodan a la vall amb les despulles dels vells arbres que, a 2.800 metres d'altària, han estat morts per les tempestes hivernals i els llamps de l'estiu.

El Val Minger és la més salvatge de les valls del territori protegit. El noble cervell hi pastura pacíficament, pels penyalars de Piz Piose s'enfilen les camusses, cossos negres-bruns, arroncats damunt cames escardalenques; passen volant en franca fugida a través de l'espessor. A dalt, al pas Sur it Foss, en la transició del solitari Val Plavna, hi ha el regne de les marmotes. En les impenetrables espessors dels pinars hi ha tota mena d'ocells que se la campen com a casa seva, i no és rara la vegada que hom sent escataïnar una gallina silvestre que hom haurà destorbat en l'apat magnífic de les baies. El Val Minger ha estat també el darrer lloc de refugi dels óssos, el darrer dels quals fou mort l'any 1904.

No és menys interessant el món de les plantes, on es troben la flora dels Alps orientals i la dels occidentals: la riquesa de les espècies és increïble. Totes les gales alpines que surten a lluir pel mes de maig, es troben juntes aquí. De tant en tant, a les quintanes, es troben també aquelles plantes que són pròpies dels terrenys abonats amb els excrements del bestiar, restes de les exploracions ramaderes d'altres dies. Però aquestes plantes van desapareixent a poc a poc, (Segueix al peu de la segona columna de la pàgina 2)

UNA CARAVANA DE 3,000 CAMELLS

CADA any surt de Tombuctú una caravana d'uns 3,000 camells anomenada l'Azalai. Està formada d'homes i besties vingudes de totes les regions del Sudan i de l'Àfrica Occidental, i tots plegats emprénen el camí invisible de la immensa plana de sorra que porta a Taudeni, a 800 quilòmetres al nord de Tombuctú, on es troben unes mines de sal, en les quals la caravana va a fer provisió de sal que ha de servir per al consum dels indígenes de l'Àfrica Occidental durant tot l'any, fins el nou Azalai.

Aquesta caravana és escortada per soldats francesos.

En altres temps els Azalai eren molt més importants que els actuals. Arribaven a comptar fins a 15,000 camells vinguts del Sudan i del Níger, però és que aleshores en el recorregut trobaven més d'un centenar de pous. Avui, la totalitat de pous són una trentena, i l'Azalai no pot portar més de 3,000 camells, puix que hi hauria el perill de morir de set durant el viatge.

Taudeni, en ple Sahara, és un petit poble de cases indígenes fetes de terra assecada al sol, i serveix per a acollir els cercadors de sal. Les mines es troben a alguns metres de profunditat i la sal és extreta a cops de picot en barres que fan uns 80 quilos cada una. En el lloc d'extracció aquestes barres poden comprar-se a 2'50 francs el quilo, però quan han fet el trajecte que separa Taudeni de Tombuctú valen 80 francs, i a l'interior del país són comprades a 100 francs a causa de la competència i del benefici dels intermediaris.

Amb tot i l'acompanyament militar que acompanya els 3,000 camells carregats d'aigua en anar i de sal en el retorn, la caravana és assaltada. Partides de bandolers l'ataquen, es lluiten combats i alguna vegada hi ha pèrdues de vides.

Quantes accions de valor i heroisme es produeixen que no arriben a ésser conegudes de la gent comodament instal·lada en els països privilegiats!

EL SALARI FAMILIAR

(Ve de la primera pàgina)

que admetessin nombrosos obrers casats. Aquests són els motius d'estricta naturalesa econòmica, que no permetien que traspassés els límits de les teories socials, per a entrar en l'esfera de l'aplicació pràctica, el principi del salari familiar.

Aquest principi, doncs, riscava de restar un apreciable propòsit de justícia social, sense tenir, però, adequat complement en la realitat de la vida econòmica.

Després, però, vingueren nous arguments a favor del salari familiar, capaços de fer impressió fins als seus mateixos adversaris pràctics. Eren els elements de naturalesa demogràfica que venien precisament a confirmar la tesi cristiana: calia encoratjar la formació de famílies nombroses, puix que la decreixença de la natalitat truca tristament a la porta de les nacions més civilitzades.

Sorgien, per tant, nous prosèlits a favor del salari familiar, però calia trobar la forma adequada de portar-lo a la pràctica. En aquest punt, a més de les classes obreres sindicades, altres elements estudiosos reclamaven també una vasta solució del problema. Hi havia l'experiència dels precursors de la reforma. Però això encara no bastava, puix que les indicades raons econòmiques impedièren que la càrrega del salari familiar anés a gravar directament i exclusivament els empresaris que l'adoptessin. Calia repartir aquesta càrrega damunt el major nombre possible. Ni tampoc no era just que fossin sols els industrials a suportar el pes de la reforma, puix que aquesta, que tenia a favor seus raons de moral social, implicava un general benefici.

El mecanisme pràctic per a garantir l'assignació del salari familiar. L'ha donat el sistema d'assegurances.

En els països on el salari familiar ha assolit ampla aplicació, ha intervingut la llei per a determinar especials condicions de funcionament de les caixes asseguradores.

Es clar que les diverses formes i modalitats del salari familiar per a la protecció de les famílies nombroses no eximeixen el poder públic d'afavorir també per altres vies, o sia en el camp tributari, el retorn d'un equilibri econòmic que impliqui el reconeixement i, en conseqüència, la necessitat d'alleujar la situació de les famílies amb prole nombrosa. I això els Estats ho han de considerar, no com un premi, sinó com un deure de justícia.

Precisament ara que al nostre país, com hem indicat al començament, sovintegen les iniciatives de caràcter social, creiem que poden ésser llegides amb un cert interès, per l'exclusiva raó del tema, les ratlles que acabem d'escriure.

M. P.

EL MALTA NATURA
PORTALECE Y HERMOJEA EL ROSTRO

EL CAFE DEBILITA
AFEE EL ROSTRO

Venda a Comestibles i CASA SANTIJA
El. S. A. Cal. 22 i Trafalgar, 7. Ma.
Morca, 236, i Balme, 5.

HI HA UNA «POLICIA DE L'ESPAI»

SUCCEIX ben sovint que els invents que semblen destinats únicament per al millorament del benestar de les persones, o a contribuir a llurs millors relacions, són utilitzats per intents ben contraris.

Es per això que l'aviació que semblava destinada exclusivament per a les comunicacions ràpides entre grans països o entre ciutats importants, per al transport ràpid de les mercaderies lleugeres, per als estudis científics a gran altitud i fins per al turisme aeri, no s'ha escapat d'ésser utilitzada per un sens fi d'estafades internacionals. Quan els estafadors es veuen perseguits per la policia d'un país o d'una capital, corren a l'aeròdrom més proper, agafen un avió i volen vers altres llocs més hospitalaris.

Per anar a l'encontre d'aquests personatges tan poc simpàtics, per contrarestar llurs empreses, per veure de fer-los fracassar, ha calgut preocupar-se d'utilitzar mitjans també perfeccionats. Per això ha estat creada a tots els països importants, una «policia de l'espai».

No cal imaginar-se que aquesta policia tingui com a única ocupació, la persecució dels bandits que s'escapen amb avió. No s'han pas de vigilar únicament les estafades. Cal també privar que es multipliquin els viatgers, dits clandestins, que volen efectuar alguns viatges sense amolar-se de prendre el bitllet. També s'ha de privar el tràfic dels objectes de contraban i evitar que les mercaderies siguin transportades d'un país a l'altre sense pagar els drets de duana. Per a tot això hi ha uns agents especialitzats que formen part de la «policia de l'espai».

La policia de l'espai és igualment encarregada de la vigilància de certes zones del cel, anomenades «zones prohibides», que significa que els avions no tenen el dret de traspassar-les. Aquestes zones prohibides corresponen efectivament, damunt de regions de terreny, generalment frontereres, on cada país té establerts els seus mitjans de defensa, que s'esforça, tant com li és possible, a mantenir secrets.

Entre les zones prohibides existeixen «passatges» coneguts dels aviadors i que són anomenats «passos de franqueig».

La policia de l'espai és encarregada de fer passar els aviadors per aquests «passos».

No cal dir que la policia de l'espai no utilitza pas únicament el que podríem anomenar avions polítics. Utilitza també, i podríem dir sobretot, la radiotelegrafia. Així, doncs, la T. S. F. es veu utilitzada en un terreny en el qual no s'havia pensat d'un bon començament.

Existeixen uns autos especials equipats amb T. S. F., que quan circulen a la recerca d'una banda de malfactors o d'assassins, poden rebre a cada moment, tota mena de detalls complementaris radiats des de qualsevol delegació de policia.

En fi, d'un quant temps ençà la policia internacional utilitza igualment la telegrafia per permet comunicar al lluny i en pocs segons, les empremtes digitals o la figura precisa d'algun estafador d'importància, i a facilitat d'aquesta manera el seu reconeixement i ràpida detenció.

I heus ací com dues magnífiques invencions, la radiotelegrafia i l'aviació, posades per certs subjectes al servei de les males accions, han estat utilitzades precisament per privar els abusos perjudicials a la societat.

EL PARC NACIONAL SUIS

(Ve de la primera pàgina)

mentre les plantes pròpiament originàries reconquistaven el terreny. Creix el bosc de pressa, on no hi havia més que mates, i a la vall, prop de Scart, la vegetació va tapant les romanalles de les antigues explotacions mineres. Encara hi ha les parets, però a cada escaleta ja hi creix un tou d'herba; la molsa i les flors van tapant els paviments de les velles edificacions, i fregant els murs que s'enderroquen, els arbres atenyen ja l'alçada d'un home. Tot amb tot, caldrà encara un parell de generacions, per a esborrar del tot les traces de la vida humana.

A l'investigador naturalista, el Parc Nacional suís li ofereix abundoses possibilitats de treball. El zoòleg, sense despeses quantioses de viatge, pot realitzar observacions del regne animal, que generalment només pot efectuar en els parcs zoològics, on els animals estan captius; cap dispar d'escopeta, cap crit de sorollosos excursionistes espantarà les bestioles. Al botànic l'escopetrà aquí abans de tot la captivadora tasca de seguir el pas gradual de les comunitats vegetals des dels camps desolats de boscos abatuts i prats assolats, fins a la luxuriosa vida dels prats alpins i de la selva verge: d'un any a l'altre podrà experimentar de quina manera les plantes utilitzables, introduïdes temps ha per la mà de l'home, van desapareixent a poc a poc, mentre les autòctones d'aquest territori, unes de pressa, les altres a poc a poc, tornen a llur antic regnat.

I a l'amic de la natura, que ama la soledat, que en els seus viatges no cerca distracció, sinó concentració, el Parc Nacional de Suïssa li ofereix sensacions inoblidables.

Joieria - Vendrell
Rellotgeria i Argenteria
Hospital, 7 - Telèfon 10786
BRCELONA

EL CENTENARI DE LA FOTOGRAFIA

FA que s'acostumen a celebrar els aniversaris dels esdeveniments importants, com oblidar que l'any 1839 acaba de commemorar el centenari de la fotografia?

Efectivament, ara han fet els cent anys que per primera vegada es trobà el mitjà de reproduir damunt una placa sensible la imatge de les persones i de les coses.

Molt abans de la invenció de la fotografia, els esperits més savis s'havien preocupat de fixar mecànicament el dibuix dels objectes i trobar un mitjà de reproduir-lo que no fos la ratlla tirada pel llapis de l'artista.

Fou Leonard de Vinci, que era no solament un gran pintor, sinó també un gran inventor, ja que va concebre els primers plans d'un aparell volador, qui per primera vegada va observar que els raigs lluminosos reproduïen, dintre una cambra negra, les imatges invertides dels objectes del voltant.

Després d'ell un napolità anomenat Porta, va atinar de canviar el forat de la cambra negra per una ullera que permetés obtenir imatges molt més netes. Així, doncs, l'objectiu acabava d'ésser inventat.

Gairebé a la mateixa època, un alquimista, anomenat Fabricius, descobrí que els raigs lluminosos ennegrien el clorur d'argent.

I aleshores passà molt de temps sense que s'inventés res més.

Però heus ací que l'any 1780 un francès que es deia Charles, reprengué el descobriment de Fabricius, el perfeccionà i obtingué, damunt d'una fulla de clorur d'argent, la formació d'una imatge. Era d'algun manera, la invenció de la placa fotogràfica. Malauradament, però, la imatge només feia que aparèixer i desfer-se. Ara calia trobar el mitjà de fixar-la.

Un anglès s'hi va dedicar, però només s'acostà una mica a la solució, sense trobar-la.

Fou un francès anomenat Niepce, qui pensà donar un bany a la placa fotogràfica, amb un producte especial que, una vegada tocat per la claror, quedava insoluble en tots els llocs impressionats. Estava en plena recerca, quan trobà un artista, Lluís Daguerre, amb el qual s'associà per als seus treballs, i amb el qual arribà a posar perfectament a punt la seva invenció. La placa de vidre era banyada amb iodur d'argent i col·locada dintre la cambra negra. Un cop impressionada, la placa, era sotmesa a l'acció de vapors de mercuri. A poc a poc, la imatge apareixia i quedava damunt la placa. La fotografia acabava d'ésser inventada.

Això passava l'any 1832. L'any següent morí Niepce, i val a dir que Daguerre no es portà pas massa bé amb el seu antic associat. En els nostres dies, es pot dir que gairebé només és conegut el nom de Daguerre.

Amb tot, la fotografia ha quedat molt de temps al servei dels fotògrafs encarregats de fixar per a l'esdevenidor les fesomies dels nostres pares i avis. Fins fa pocs anys hom no es donà compte que la fotografia podia esdevenir un art i, efectivament, els artistes s'han dedicat a utilitzar l'objectiu per a interpretar els éssers i les coses, seguint la sensibilitat més o menys gran de llur cor.

Els gelats que consumeix un americà

Ja ha passat el temps de menjar gelats a tot moment i és l'hora més oportuna de fer estadístiques per tal de saber quin consum se'n fa al món.

Els americans del nord vencen en aquesta activitat tots els altres pobles. Una estadística que tenim a la vista demostra que els Estats Units consumeixen cada any 1,400 milions de litres de gelat dolç, la qual cosa dona un terme mig d'onze litres per habitant.

Calculat a uns cinquanta grams el pes d'una ració de gelat, no ens creiem gaire lluny de la veritat afirmant que l'americà mitjà, tant el de la ciutat com el del camp, assaborirà 220 gelats o cornets d'«ice-cream» cada any. Com que aquesta quantitat és un promedi, si es pensa que hi haurà molta gent poc consumidora d'aquesta llauminadura, n'hi ha d'haver d'altres que arribaran a menjar-se quatre o cinc gelats diaris.

Si tot aquest gelat que es produeix als Estats Units s'hagués de ficar en botes, en caldríen sis milions, i posades una darrera l'altra, formarien un tren llarg de 8,000 quilòmetres, que arribaria de Barcelona a l'extrem sud de l'Àfrica!

Es pot jutjar per aquestes dades que la fabricació de gelats a l'altra part de l'Atlàntic és una indústria alimentosa molt important que empra tanta llet com la dels formatges.

Està organitzada de la manera més moderna. En la immensa república, 4,000 fàbriques estan especialitzades en la fabricació d'aquesta beguda o menja tan fresca. Un capital de 450 milions de dòlars hi està invertit que deu venir a ésser, més o menys aproximadament, uns cinc mil milions de pessetes.

Aquestes fàbriques tenen dipòsits pertot i vagons frigorífics especials que permeten expedir la producció a molts milers de quilòmetres lluny.

Nosaltres sabem, però, acontentar-nos amb els pintorescs carretons de gelats que expendeixen llurs productes perfumats i democràtics sense el blasó modern de la marca de fàbrica registrada.

IMPORTANCIA DELS RIUS TROPICALS

QUAN en un moment de tranquil·litat mireu ben lentament el vostre atlas i recorreu el món molt més de pressa que els més ràpids avions, podeu veure que els rius són unes ratlles que es torcen a través dels continents abans d'arribar a la mar.

Vull cridar la vostra atenció sobre un fet: ben sovint, molts rius que són marcats en el mapa amb un senyal de la gruixària d'un fil, són en realitat rius immensos al costat dels quals el Sena, el Tàmesis, el Garona, són petits rierols.

Al Golf de Guinea hi desemboca un petit riu africà anomenat Casamance. A dos-cents quilòmetres de la costa, aquest riu té una amplària de dos quilòmetres. Vint quilòmetres més amunt, s'eixampla fins a tenir quatre quilòmetres.

A la Guinea Portuguesa, la desembocadura del Riu Geba és tan ampla que no es veuen les dues vores, que estan separades per més de quaranta quilòmetres.

Però, què és tot això al costat de l'Amazones! D'un bon principi, quan arribem en el vaixell a la desembocadura de l'Amazones, per a desembarcar a Pará, que és la gran capital del caudal de tota la part nord del Brasil, ja us adoneu amb anticipació de la proximitat del riu; les seves aigües es barregen molt lentament amb la mar i ja es troben a més de cent quilòmetres d'amplària. Aquesta desembocadura és tan immensa que una de les illes que s'hi troben, l'illa Marajo, és gran com una cinquena part de França. Anar d'una banda a l'altra de la desembocadura, gairebé constitueix un llarg viatge, i cinc-cents quilòmetres més amunt, l'Amazones encara amida disset quilòmetres d'amplada.

Passem al Congo, que és un riu molt diferent de l'Amazones. Té de profunditat el que altres tenen d'amplària. Durant certes èpoques de l'any, el remolc de les seves aigües té una violència tal, que ha obert un forat a l'entrada de la mar on la sonda dels vaixells s'enfonsa fins a vuit-cents metres: aquest sot immens és anomenat el «Forat sense fons».

Les aigües del Congo provenen d'un llac que és més gran que tota Europa. Aquest llac era el gran dipòsit central de l'Àfrica i en altre temps devia haver estat un llac interior. Figureu-vos que un dia féssiu un gran sot a la sorra de prop de la mar i que l'omplissiu d'aigua vorant-lo per un costat amb maons ajuntats amb sorra humida. Un dia que l'empenta de l'aigua sigui massa forta cauran dos dels maons i per aquesta obertura un petit torrent es precipitarà per la banda de la mar formant salts d'aigua i cascades. El pas de l'aigua serà estret però profund, el sot es buidarà en part, i a mesura que vagi plovent, tots els petits torrents aniran a parar a un corrent central que passarà a través de l'estreta obertura. Hauréu fet un Congo en miniatura.

El pas d'aquest gran riu a través dels monts de Cristall, que comencen a elevar-se a un centenar de quilòmetres de la costa, és un dels més formidables espectacles que hom pugui imaginar. Durant hores i fins dies, el Congo s'estreny i assoleix profunditats de noranta, de dos-cents metres i encara més. La massa de les aigües, que ha estat arrossegada durant molts milers de quilòmetres, passa per un salt, i el corrent és tan fort, que quan els grans paquebots, després de molts viratges presos amb precaució, arriben a Matadi, el gran port del Congo belga, cal tota la pressió de les calderes per a passar el lloc denominat la «Caldera d'Infern».

Es dintre aquesta «Caldera» que la impressió del viatge esdevé més poderosa a mesura que l'angoixa augmenta.

El passatge només dura uns quants minuts, però sembla inacabable. Al peu de les enormes roques que durant milers d'anys el riu ataca i talla verticalment, el potent paquebot de cent cinquanta o cent seixanta metres de llargària, té l'aparença d'una barqueta, i és amb un sentiment de deslliurança que es desembarca al port de Matadi, al peu del qual el riu continua roncant.

RUAMBA

Poderós reconstituent per a NENS I ADULTES
Conté els principals indispensables a la funció vital.

Una cullerada de RUAMBA, barrejada en la llet, augmenta quatre vegades llur valor nutritiu i constitueix un deliciós desdèjuni o berenar per als anèmics, inapetents, raquítics, albuminúrics, desnutrits, etcètera.

Laboratori Viñas-Clarís, 71-Barcelona

L'OMBRA

Per Hans Christian Andersen

il·lustrat per Joan G. Junceda

En els països càlids el sol és molt més calent que a casa nostra. La gent té la pell d'un roig fosc com la fusta de roure i fins, en encontres més càlides encara, de tan cremats són tots negres.

El Savi, del qual la nostra rondalla us va a parlar, acabava d'arribar dels països freds als països del Sud. Es creia que podria passejar-se allà com a la seva terra; però ben aviat es va convèncer que això no podia ésser. Com les altres persones de seny, va haver de quedar-se a la seva cambra. Es tancaven les portes i les finestres, i la casa semblava adormida o inhabitada.

Per més desgràcia, la casa on el Savi vivia, estava situada de tal manera, que el sol hi tocava del matí al vespre. No es podia aguantar!

El nostre home de ciència era un jove molt robust, però la calor el va posar en un estat que espantava. Va amagar-se molt, i fins la seva Ombrà va allargar-se. Va tornar-se més petita que mai no havia estat de tant que el sol la va devorar.

Solament a la nit, quan el sol era amagat, l'home i la seva Ombrà reprenien un xic les forces.

Era un veritable goig quan arribava aquest moment.

Tot seguit que s'encenia el llum a la cambra, l'Ombrà semblava estirar-se per prendre forces. El Savi sortia al seu balcó per bellugar-se un xic, i, tot seguit que els estels brillaven al cel, ell també semblava revirar.

En tots els balcons del carrer (i en els països càlids n'hi ha a cada finestra) sortia la gent, perquè es necessita prendre l'aire fins quan es té la cara negra. Sabaters, sastres, tothom es passejava pels carrers.

Es posaven taules i cadires davant de les portes, i per tots costats s'encenien llums. Els uns badaven, els altres cantaven. N'hi havia que es passejaven en cotxe o a peu. «Gling! gling! gling!», era el so de les mules que passaven al trot amb picarols agafats al coll.

L'animació dels carrers era molt variada: hi havia noies que cantaven a chor; després, més lluny, homes amb cucurulles que anaven a un enterament; i gairebé darrera d'ells, una joiosa comparsa anant a donar un concert.

Una sola casa quedava en silenci: estava davant mateix de la del Savi.

Algú hi vivia, no obstant; sense això les plantes que estaven al balcó no haurien pogut viure ni florir. Les devien regar.

Cap al vespre les portes es mig-obrien molt lleugerament, però les cambres restaven fosques, almenys les que donaven al carrer, car al fons de la casa s'hi sentia música.

Aquesta semblava admirable al nostre Savi; però potser no era altra cosa que una idea. En els països càlids ho trobava tot admirable, mentre no fos la calor. Va anar a preguntar al seu propietari que vivia a la casa del davant; però aquest bon home no en sabia res. No s'hi veia mai ningú; i quant a la música, la trobava terriblement monòtona.

—Es algú que vol tocar un fragment massa difícil per a ell. No pot sortir-se'n, però s'hi entossudeix.

Una nit, el Savi va despertar-se d'un surt. Dormia sempre amb la finestra oberta, i l'aire de la nit aixecava lleugerament un recó de les seves cortines. Va veure que una llum extraordinària brillava al balcó del davant. Les flors semblaven flames d'un color vivíssim, i entremig d'elles hi havia una meravellosa dona, de cara resplendent.

El Savi va quedar amb els ulls enlluernats; però s'ha de dir que els havia obert massa en despertar-se: no hi havia, doncs, en això, res de sobrenatural.

D'un salt va trobar-se fora del llit, va amagar-se darrera les cortines i va mirar. La noia havia desaparegut, i la llum meravellosa amb ella. Només les flors havien quedat tan belles com abans. La finestra estava mig oberta, i se sentia una música encisadora.

Qui podia viure allà? Per on s'entrava a aquella casa? Cap porta al carrer; solament persianes closes.

Una nit el Savi estava en el seu balcó. Dintre la cambra, darrera d'ell, hi havia un llum encès i per això veia la seva Ombrà sobre el mur de la casa del davant. Sí; veia la seva Ombrà enmig de les flors del balcó i, cada vegada que ell s'abaixava, ella s'abaixava igualment, amb la docilitat que tenen les ombres.

—Em sembla — va dir el Savi — que la meua Ombrà és l'únic ésser vivent d'aquesta casa. S'asseu al mig de les flors. Però, ja que la finestra és mig-oberta, per què no entra a veure què hi ha allà dins? M'ho diria tot seguit. Sí, sí! Entra, apa! — va dir tot fent broma.

Va fer un cop de cap a l'Ombrà que va repetir-lo.

—I bé! Entra! Però no t'hi quedis gaire temps!

Va aixecar-se i va entrar dintre la cambra, deixant caure la cortina. Però, si algú s'hagués trobat allà, hauria vist entrar l'Ombrà per la finestra del davant i desaparèixer a l'interior.

L'endemà el Savi va sortir a prendre el seu cafè i llegir els diaris.

—Què vol dir això? — va dir quan va tro-

bar-se a ple sol—. Ja no tinc la meua Ombrà! Va deixar-me realment ahir a la nit, i no ha tornat. Qui sap què em passarà?

La pèrdua de la seva ombrà el consternava. No la perdria d'ella sola, perquè se n'hauria consolat, però sabia la rondalla de l'home que ha perdut la seva Ombrà, com tots els nens la saben en els països freds. Quan l'Ombrà tornaria i ell explicaria la seva aventura, li dirien que era la repetició d'una història ben coneguda, i això seria molt desagradable. Va resoldre no parlar-ne a ningú. Era el millor que podia fer. Al vespre va sortir al balcó amb un llum darrera seu. Va fer-se tot petit: després molt gran. Tot era en va: l'Ombrà no tornava.

—Hum! hum! — feia el Savi.

Era un cas perdut.

Era veritablement desagradable. Però, com que en els països càlids tot creix molt ràpidament, el Savi, al cap de vuit dies, va veure amb gran alegria, que una nova Ombrà s'estenia als seus peus tot seguit que caminava pel sol. Sens dubte l'arrel de la seva Ombrà no havia desaparegut. Al cap de tres setmanes tenia una Ombrà raonable que va créixer encara durant la seva estada al país del Nord.

De retorn a casa seva, el Savi va escriure llibres sobre la Veritat, el Bé i la Bellesa al món.

Dies, anys, fins molts anys, varen passar. Un vespre que ell treballava a la seva cambra, varen trucar.

—Entreu — va dir.

Però ningú no va entrar. Va anar a obrir. Davant seu hi havia un home extremadament magre, que va fer-li una profunda impressió. Anava, per això, molt ben vestit; devia ésser un senyor de la més alta societat.

—A qui tinc l'honor?... — va dir el Savi.

—Ho creia que no em coneixerieu — va dir l'altre—. M'he engraiat una mica. Ara tinc carn i ossos. Ah! no podieu pensar a tornar-me a veure en aquest estat! Ja no coneixeu la vostra Ombrà. No podieu, evidentment, creure que tornaria. No he tingut més que felicitat des que vaig deixar-vos, i no puc queixar-me. Si vull comprar la meua llibertat, ara en tinc els mitjans.

I es remenava els grossos joells que penjaven del seu relotge; posava la mà sobre la gruixuda cadena d'or que portava al coll. A tots els seus dits brillaven veritables diamants.

—No puc retornar-me de la meua estranyesa — va dir el Savi—. Com és possible?...

—La meua història no és pas vulgar — va dir l'Ombrà—; però vos no sou tampoc un home com els altres. Quan varen permetre que us deixés, no vaig pensar-m'hi gaire, i ja veieu com això m'ha sortit bé. Però, per això, tan feliç com soc, he volgut reveure-us abans de morir-me, així com també el meu país. Ja sé que teniu una Ombrà nova. He de pagar-li una indemnització per fer el meu servei. I, a vos, quan us he de donar si em vull comprar?

—Ets tu mateix? — va dir el Savi — Mai, ni en somnis, hauria cregut que l'antiga Ombrà d'un home pogués tornar en forma humana.

—Digueu-me quant et deu — va continuar l'Ombrà—; perquè vull pagar els meus deutes.

—Per què ho dius això? — va dir el Savi— No és pas qüestió de deutes, entre nosaltres! Ets lliure com un home vertader. M'alegro molt de la teua felicitat. Asseu-te, vell amic meu, i conta'm una mica què t'ha passat i què has vist en els països càlids, a la casa del davant, sobre-tot.

—Amb molt de gust! — va dir l'Ombrà asseient-se—; però promet-me que no diràs a ningú de la ciutat que jo sóc la teua Ombrà. Tinc moltes ganes de casar-me, ja que posseeixo ara més del que es necessita per a mantenir una família.

—Ja pots estar tranquil! — va dir el Savi— No diré a ningú què ets. Vet aquí la meua mà. Ho prometo: ho compliré. Un home només té una paraula.

—Una Ombrà, igualment!

Era curiós, altrament, de veure com l'Ombrà s'havia tornat un home completament. Portava el vestit negre de la roba més fina, i les botes enllustrades. Duia un barret clac, que, per mitjà d'un ressort, s'aixafava com una coca. Era una barret d'última moda. Quant a la seva cadena d'or i als seus diamants, ja n'havien parlat. Així l'Ombrà estava extremadament elegant, i això era el que més la feia semblar un home.

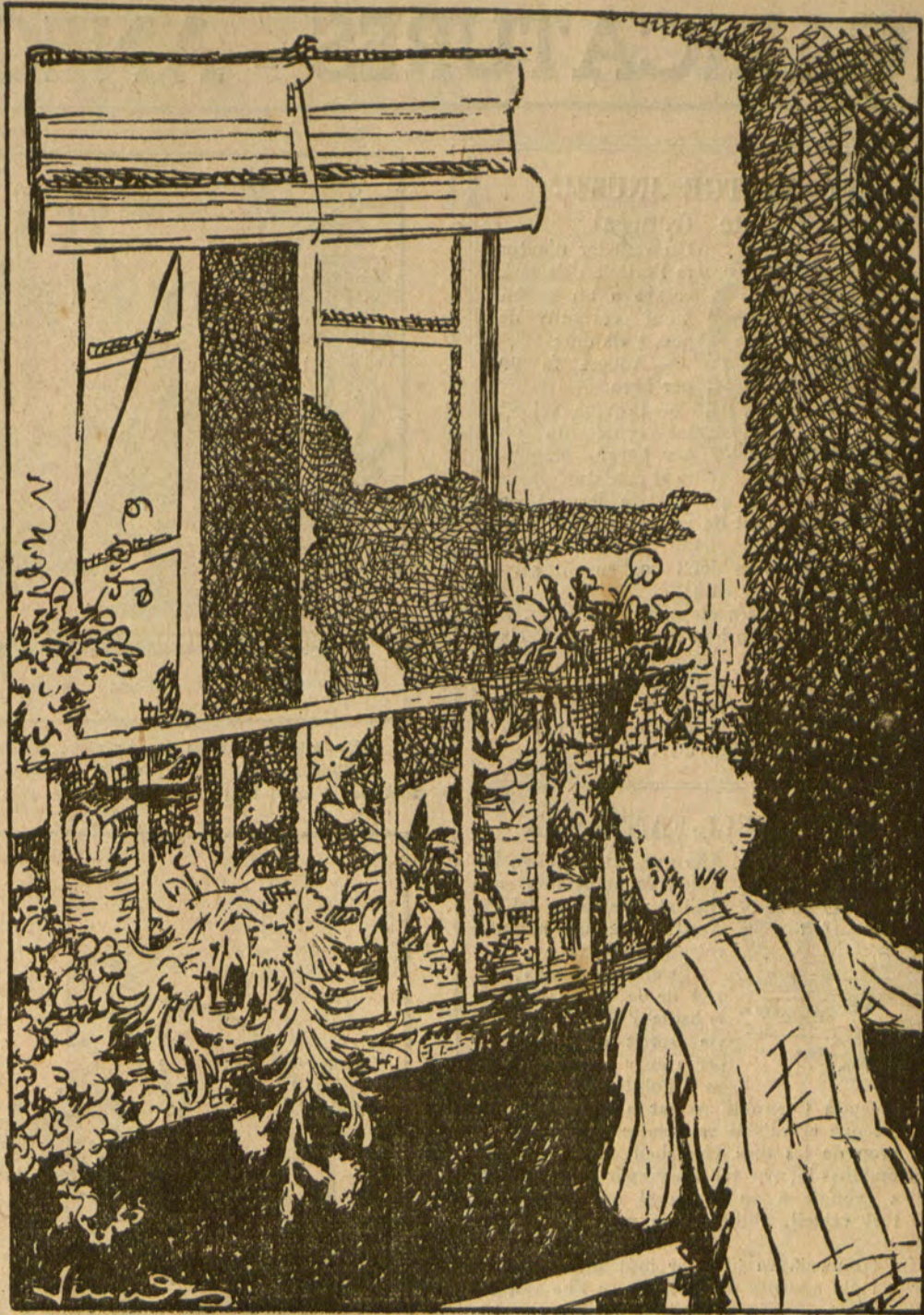
—Vaig a contar-vos això — va començar.

I dient aquestes paraules va posar les seves botes, enllustrades, sobre la nova ombrà del Savi, que estava allargassada als seus peus com un ca. Potser ho feia per orgull, potser esperava que l'Ombrà s'enganyaria a les seves botes; però l'Ombrà, allargassada, va quedar ben tranquil·la per escoltar la història. Volia escoltar com es fa per ésser lliure i esdevenir senyor de si mateix.

—Sabeu qui hi vivia a la casa del davant? — va començar l'Ombrà — I bé! l'ésser més bell del món: la Poesia. Només he viscut tres setmanes amb ella, però això m'ha valgut més que si hagués llegit durant centenars d'anys poemes i obres sàvies. Ho he vist tot i ho sé tot.

—La Poesia! — va dir el Savi — Sí, sí!

En les grans ciutats viu sovint retirada. La

Poesia! Només l'he vista una vegada, i encara a penes estava ben despert. Estava en el seu balcó i resplendia com una alba boreal. Continua. Estaves al balcó, vares entrar, i llavors...

—Llavors, vaig trobar-me en una antecambra. Era una mica fosca. Vaig veure una fileta de belles cambres que es comunicaven totes juntes. La llum hi era enlluernadora. No vaig atrevir-me a entrar perquè temia que em fessin desaparèixer. Amb vos havia après d'ésser prudent. Vaig posar-me en un recó i vaig observar.

—I què vas veure, llavors?

—Vaig veure tot el que es pot veure, i us ho contaré tot. Però deixeu que us endreci un prec, i no cregueu que sigui orgull per la meua part: no podrieu acabar de tutejar-me?

—Perdoneu — va dir el Savi—. Es un vell costum; compreneu? Ja podeu continuar.

—De bon grat — va dir l'Ombrà—. No vaig entrar; vaig quedar-me a l'antecambra; però era un lloc excel·lent, des d'on es veia tot. Adhuc allà, estava a la Cort de la Poesia.

—Però, què heu vist? els déus de l'antiguitat? Hi havia herois que combatien?

—Jo no em preocupo per res — va dir l'Ombrà—. Per això em vaig engraiat. Això és el que ha de buscar tot home raonable. No sabeu prendre-us les coses tal com s'han de prendre. Si continueu així caureu malalt. Viatgeu. Precisament jo marxo. Voleu acompanyar-me?

Seria ben agradable per a mi tenir un company de viatge. Voleu ésser la meua Ombrà? Això seria per a mi un gran plaer. Us pago el viatge.

—Seria abusar...

—Bah! Això depèn de com es pren! Un viatge us faria bé.

—Però és insolent de prendre'm per la vostra Ombrà!

—Així va el món i sempre serà així! L'Ombrà va allunyar-se.

El Savi realment no anava bé. Els dubtes el corsecaven. El públic feia tant cas del que deia sobre la Veritat, el Bé i la Bellesa com una vaca d'una nou muscada.

Va acabar per caure verament malalt. Gairebé semblen una Ombrà! — li deien els seus amics.

El Savi tremolava a aquesta idea. L'Ombrà va tornar.

—Necessiten anar a prendre aigües — va dir—. No teniu més remei. En raó de la nostra vella amistat us acompanyaré. Pagaré el cost del viatge, i, a canvi, vos escriureu un llibre. Jo també necessito prendre aigües, perquè la meua barba no vol créixer, i això és una malaltia; s'ha de tenir barba. Sigueu raonable i accepteu. Viatjarem com amics.

Varen marxar. L'Ombrà era l'amo, i l'amo era l'Ombrà. Anaven l'un al costat de l'altre: l'un per sobre, per davant o per darrera; l'altre seguint la posició del sol. L'Ombrà s'arreglava sempre per tenir el lloc d'honor. El Savi no s'hi fixava. Se sentia de bon humor, i va dir un dia a l'Ombrà:

—Ja que ets el meu company de viatge i que fa tant de temps que vivim junts, bevem per la nostra germanifera amistat.

—Què dieu? — va dir l'Ombrà, que es considerava com l'amo — Vos, que sou un savi, sa-

beu com és estranya la humana natura. Els uns no poden sofrir que és masegui un paper; altres s'esgarifien quan una ungla rellicsa sobre un vidre. I bé: seria el mateix espant, per a mi, si ara us poséssiu a tutejar-me de nou. Però, si el vostre desig és tutejar-nos, per què no podem fer-ho a la meitat? Jo us tutejaré.

I l'Ombrà, des de llavors, va tractar de tu el seu amo.

—Es ben pesat, això — pensava aquest—; que jo hagi de dir-li de vos mentre ella em diu de tu.

Però, de bon o mal grat, va haver de passar per aquí.

Van arribar a una ciutat d'aigües. Hi havia allí molts estrangers, principalment la filla d'un rei que era molt maca. Hi havia anat per al tractament d'una greu malaltia, que consistia a tenir l'esguard massa escrutador; veia les coses massa distintament, i això li treia tota il·lusió. Va notar tot seguit que el que havia arribat no era un home com els altres.

—Es diu que ve aquí per al tractament de la seva barba — es va dir ella—; però jo ja coneix el mal que té: li falta Ombrà.

Això va avivar la seva curiositat, i a l'hora del passeig va fer-se presentar a l'estranger.

—No és veritat — va dir tot seguit — que la vostra malaltia consisteix a no tenir Ombrà?

—O, altesa reial! Esteu segurament en via de curació. Sé que la vostra malaltia consisteix a veure-hi massa clar. Però em sembla que ha disminuït, ja que no veieu que tinc una Ombrà ben extraordinària. Veieu la persona que sempre m'acompanya? Els altres homes tenen les Ombres que totes s'assemblen: a mi no m'agraden les coses vulgars. De la mateixa manera que es dona sovint als criats una lliureia de roba més fina que la que un hom duu, així mateix he pres per Ombrà un home que també té Ombrà. Això resulta molt car, però a mi no m'agrada la vulgaritat.

—Estic curada? — va preguntar-se la princesa—. Aquests banys són meravellosos. L'aigua fa en pocs dies un efecte admirable. Però no vull anar-me'n, encara, mentre no creixi la seva barba, perquè llavors ell se n'aniria.

A la nit, a la sala de ball, la filla del rei i l'Ombrà varen ballar un vals. Ella dansava lleugera, però tan lleugera, que mai l'Ombrà no havia vist una dansatriu semblant. Varen parlar. Ella va dir-li el nom de la seva pàtria. L'Ombrà ja sabia on era: hi havia viatjat; però llavors la princesa era fora. L'Ombrà havia fet com pertot arreu: havia pujat sobre els murs del palau i havia mirat per les finestres, pels recons dels cortinatges. Havia après petits secrets cortisans que varen estranyar molt a la princesa quan l'Ombrà els hi va contar.

—Es l'home més espiritual de la terra! — es deia — La segona vegada que va dansar amb l'Ombrà va estar a punt d'estimar-la, però era prou raonable per a pensar al mateix temps en la seva pàtria, en el seu reialme i en els homes que hauria de governar.

—Es un home d'esperit subtil! — pensava — Balla admirablement. Però s'ha de saber si té coneixements profunds. Es necessari que ho sàpiga.

Va començar llavors a fer-li les preguntes (Segueix a la pàgina 7)

CARICATURES - ANECDOTES & CURIOSITATS

EL VIATGE INUTIL (Conte francès)

Un venedor d'autos fa l'article dels seus cotxes a un matrimoni enriquit de poc, i els diu: —Aquest fa 90 per hora. —I quina velocitat representa 90 per hora? —pregunta el potentat. —Miri, suposi que surt a les set de París, i a un quart de vuit es troba a Versalles. —Molt bé. Ara deixi que ens hi pensem un parell de dies. Dos dies després el matrimoni torna. —I què, ja s'ho han ben pensat? —els diu el venedor. —Així, així... —fa el senyor — No estem ben decidits perquè és el que debem amb la dona: què hi anirem a fer a Versalles a un quart de vuit?...

UN VAIXELL-FANTASMA

Allò que fins avui era llegenda és actualment una realitat: Pels vols del Pol Nord corre un autèntic vaixell fantasma. És el «Baychimo», vaixell de la Companyia de la badia d'Hudson que havia sortit de Vancouver per a anar a portar càrrega a Point-Barrow. El capità Cornwell arribat a Anglaterra ha explicat que el vaixell va quedar pres entre els gels prop de les illes Herschell. La tripulació va abandonar-lo, per tal d'acampar sobre el gel. Va produir-se un temporal que trenca els gels i el vaixell, alliberat, va marxar a la deriva. La tripulació va intentar inútilment aconseguir-lo i diu que des d'aquell dia se l'ha vist en molts punts de l'oceà Àrtic. Ningú no ha pogut abordar-lo i navega sempre, apareixent i desapareixent, entre les bremes polars.

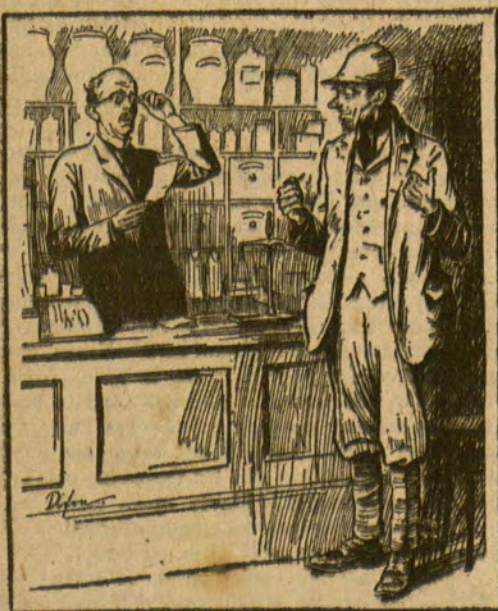
BOUS AMB LLANTERNA

Una llei ha estat presentada fa poc al Parlament de Nebraska (un dels Estats Units) en la qual es disposa que: «Tot animal conduït de nit per les carreteres públiques, ha de portar llum.» En molts països els peatons porten, quan van de camí a la nit, unes llanternes per tal de no passar desapercebuts dels automobilistes. A veure si ara a Amèrica els bous i els rucs es veuran obligats a passejar-se amb un fanal al morro i un altre a la cua?...

ELS SIMIS I EL TENNIS

Al marroc es juga molt al tennis i hi ha camps de joc excel·lents a totes les ciutats importants. Però quan el camp està situat als afores i a prop d'un bosc de palmeres, els simis segueixen el joc amb molta atenció i així que una pilota fuig del clos del camp, se n'apoderen amb una rapidesa imprevisible. Són uns grans col·lidors de pilotes, però tenen el defecte de no portar-les. Deuen creure que és alguna mena de fruita i fugen arbres amunt satisfets de la presa. No cal pas córrer-los al darrere!

El farmacèutic de poble. — Tres litres de tintura amoniacal de quina, quatre termòmetres, dues dotzenes de gràfics de la temperatura, vint-i-cinc cataplasmes de mostassa. Però, per a qui és tot aquest material que indica aquesta recepta? El recader. — Per a la colònia de nudistes que fa vida aquí, al bosc de Puigfresquet. («The Humorists»)

El jutge. — Heu comès sis robatoris en una setmana... L'acusat. — Efectivament, senyor jutge i si tothom treballés tant com un servidor, això de la crisi mundial aviat estaria llest!

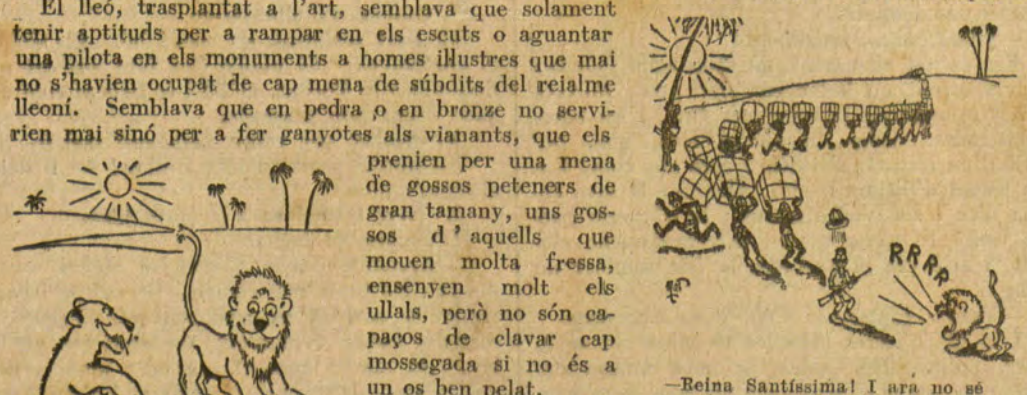
— I ara, com s'han tornat aquests cigers?... — Com que fan tanta fortor els he ruixat amb aigua de Colònia.

TEMES HUMORISTICS

Els disgustos que causen els fills o un dels moments més decepcionants en la vida d'un domador de lleons.

plantant-li cara, una cara i uns bigotis tan horribles que corgelen els lleons més fora de pol·laguera, que travessen els immensos sorolls i que quan els surt el rei dels animals, que també ho és del desert, i els demana els passaports, li contesten a trets, tot i tenir-se per gent respectadora de la legalitat, amiga de la llei i simpatitzant de les monarquies.

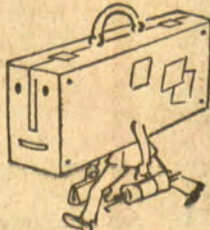

El lleó ha estat erigit rei dels animals, títol que mai cap altre animal no s'ha pres la molestia de disputar-li. Així, doncs, el regnat del lleó ha estat sempre feliç i aquesta feina de sobirà no li ha donat mai maldecaps, cosa que fa més estranya la no aparició de cap pretendent a aquest càrrec de tot repos. Com que el lleó és el rei dels animals, havia d'ésser-ho, també, dels animals humorístics i, respectant la seva jerarquia, els caricaturistes, li han dedicat una especial atenció que ha abastat fins a tots els que tenen algun contacte amb aquesta testa coronada: domadors, negres de l'Atlas, caçadors, exploradors... reis de la creació que volen demostrar llur superioritat i que es presenten davant la fiera carregats de fusells i de por, que es tanquen dintre una gàbia amb ella, plantant-li cara, una cara i uns bigotis tan horribles que corgelen els lleons més fora de pol·laguera, que travessen els immensos sorolls i que quan els surt el rei dels animals, que també ho és del desert, i els demana els passaports, li contesten a trets, tot i tenir-se per gent respectadora de la legalitat, amiga de la llei i simpatitzant de les monarquies.

La senyora Lleó. — Mira, he pensat celebrar el dia d'avui en què compleix els sis anys. amb tots els respectes humorístics deguts — malencònic, avorrit o sota l'efecte de les drogues somnífères que els domadors de fira els subministren. Pot ben dir-se que l'humorisme ha restaurat la desprestigiada monarquia dels animals i del desert. — P.

ANECDOTARI CATALA

Quatre compatriotes nostres anaren a fer un viatge i decidiren arribar-se fins a Holanda. Passaren per París i Brusselles i arribaren a La Haia. Ja a la fonda i un cop rentats, pentinats i amb roba neta, els semblà que era un bon moment per a dedicar a la família. Un dels quatre companys, en anar a tirar la postal que escrivia a la muller, fa: —Escolteu. —Què passa? — responen els altres, enfenats. —On heu dit que ens trobem ara?...

T. S. F. DE BUTXACA PER A POLICIES

Moltes capitals tenen ja la T. S. F. instal·lada en els automòbils de la policia, però a Brighton, ciutat d'Anglaterra, es projecta equipar 200 guàrdies amb T. S. F. de butxaca. Són uns aparells que pesen 800 grams i van amb una antena que pot portar-se a l'esquena, sota la guerrera. L'aparell adverteix amb una petita remor, el subjecte es posa el receptor a l'orella i rep les ordres. L'abast d'aquest aparell varia de 16 quilòmetres a la ciutat i 50 al camp. Amb aquest sistema pot posar-se en moviment, en un tancar i obrir d'ulls, tots els policies de Brighton. Però, què passarà el dia, no llunyà, en què els malfactors utilitzin la llargada d'onda de la policia per a donar-los ordres falses!...

UN BAROMETRE DE CAFE

Poseu els terrossos de sucre dintre la tassa i tireu a sobre el cafè. Fet això observeu el que passa, sense tocar gens el líquid ni la tassa. Es forma aviat un cercle d'escuma o bombolles al centre. Si aquesta escuma queda al mig del cafè és que seguirà fent bon temps, i si el fa dolent és que canviarà. Si, al contrari, el cercle escumós es divideix i els fragments es dispersen cap a les parets de la tassa, és que plourà o seguirà plovent. L'essencial per a aquest experiment és que la tassa i el líquid estiguin ben quietes, des del moment en què el cafè ha estat abocat. Aquest baròmetre és ben senzill i econòmic i la seva precisió ja fa temps que és comprovada.

L'ORIGEN DE L'ALMANAC

L'exemplar d'almanac més antic conegut, es troba a Londres, al British Museum. Té 3.000 anys. Va ésser trobat prop d'una mòmia egípcia. És incomplet, no perquè cap fragment s'hagi perdut, sinó perquè l'autor sembla que no va tenir temps d'acabar-lo. Com tots els manuscrits de l'Egipte antic està escrit sobre papirus. Els noms dels dies són fets amb tinta vermella i a sota s'hi veuen diferents signes que poden ésser prediccions del temps. Encara que siguin tan antics, els almanacs no esdevingueren veritablement populars fins el segle VIII de l'era cristiana.

ELS RECORDS DE DURADA EN L'AVIACIO

— Malament. Ja veig que perdem velocitat!... Mira, les barbes ens arrossegueu per terra.

PREVI

triant les primaveres verd! Les en els est adoptat i tie, és am binar-los a xit de la q Les pall noves vari dntre el Caltagal. trenats, al palles d'un ran dintre te i els be també rosa Es creu portant-los dret. El c portarà a u fantasia.

REPORT

— va ésser al fugir, puix qu els gasos lacri ploxar descansa Així, no és riolístics aness terreny proveit

El pes de mil Mil milion En plata, 5 m 100 pessetes, 1.000, pesen 1 Afegeu que pessetes formen pàgines cada u Cristall imitad Per a imitar compost: Minium, 75 grams; potassa calcinat, 6 gram El pes espe del brillant.

UN TRO

quan els lleone nyats. Mike Kostia a aconseguir do creia totalment Els guis am lleons és la d'un

EL BO

— Aquestes m — Ai, perdoni.

CARICATURES - ANECDOTES & CURIOSITATS

PREVISIONS DE LA MODA

Mentre el globus terraqüi travessa, amb esgarifances de fred, les bromes hivernenques i les noies pensen en els esports d'hivern, les grans modistes, que hi veuen més de lluny, estan ja

triant les palles per a fer els capells de primavera! Es veu que tots portaran verd! Les creadores de la moda cerquen en els estocs dels majoristes les palles a adoptar i si accepten algun gènere exòtic, és amb un cert desdeny. Pensen combinar-los amb llana angora, aplicació l'èxit de la qual es veu que encara perdurará.

Les palles Palihà s'utilitzaran molt i les noves variacions portaran noms compostos dintre el mateix gust: Manulà, Yeddà, Caltagal. De totes maneres es preveuen trenats, almenys amb dos colors. En les palles d'un sol to, els matisos preferits seran dintre la gamma de la palla natural mate i els beigs i marons, blaus, vermells i també rosats.

Es creu que aquests capells se seguirà portant-los de tort i cap al davant de l'ull dret. El clatell quedarà descobert i això portarà a un revifament de les pintes de fantasia.

REPORTERS PREVINGUTS

Ja és sabut que quan els sense feina neioirquins varen anar en comitiva a Washington i s'hi varen instal·lar a l'aire lliure disposats a fer-hi vida, la policia va rebutjar-los energicament. L'aduar dels escamians de la fama — que allà els deien — va ésser atacat i els habitants hagueren de fugir, puix que l'autoritat va decidir-se a usar els gasos lacrimògens, potser perquè poguessin plorar descansadament llur derrota.

Així, no és d'estranyar que els reporters periodístics anessin a fer les informacions sobre el terreny proveïts de carretes contra els gasos.

CURIOSITATS

El pes de mil milions

Mil milions en or, pesen 322,580 quilos. En plata, 5 milions de quilos. En bitllets de 100 pessetes, 11,580 quilos. En bitllets de 1,000, pesen 1,780 quilos.

Afegiu que mil milions en bitllets de mil pessetes formen dos mil volums de cinc-centes pàgines cada un. Quina biblioteca!

Cristall imitador del brillant

Per a imitar els brillants s'empra el següent compost:

Minium, 75 grams; sorra blanca rentada, 50 grams; potassa calcinada, 18 grams; borraire calcinat, 6 grams; deutoxidi d'arsenic, 1 gram.

El pes específic d'aquest cristall és gairebé el del brillant.

UN TRONC DE LLEONETS

Dos lleons cadells del jardí zoològic de Sant Lluís, de nom «Rajà» i «Zulà», han estat ensinistrats a tirar un carret.

Els veiem arrossegant llur ensinistrador, Mike Kostial, que se'u sobre un vehicle que servirà per a passejar-hi els infants

quan els lleonets estiguin suficientment ensinistrats.

Mike Kostial ha estat moltes setmanes per aconseguir domesticar-los a un treball que es creia totalment impossible.

Els guia amb unes regnes i la velocitat dels lleons és la d'un gos.

EL BOXADOR DE VIATGE

— Aquestes maletes no són les meves...
— Ai, perdoni. La semblança m'ha enganyat.

EN EL PAIS DELS PIGMEUS I DELS GORILES

(Continuació)

Completament satisfets retornaren a la base provisional, on retrobaren els companys.

L'endemà tornaven a posar-se en camí cap a Mombasa i després d'haver travessat el riu Ituri es trobaren de seguida endinsats dintre la selva humida i tenebrosa.

Els indígenes, en aquest recorregut, eren diferents dels de la ruta de Beni: més negres i amb un aspecte més salvatge, tots feien fortor de borraixins. Durant deu milles, després de passar l'Ituri, travessaren dotzenes de pobles en els quals tots els habitants estaven embriacs.

Passada aquesta regió la ruta va portar-los a una part del bosc on els indígenes començaven

Un pigmeu del bosc de l'Ituri. Porta penjats al coll uns xiulets per a atraure els ocells i que serveixen també per a comunicar-se entre ells en la cacera.

a assemblar-se als de la ruta de Beni. Cap poble no va interessar-los fins que es trobaren a Piligbo. El cap Piligbo tenia consell amb una dotzena de caps secundaris i un centenar de servidors. Tenia uns cinquanta anys i un aspecte intel·ligent. Portava un vestit blanc i net i un casc groc que va llevar-se quan arribaren els senyors Jhonson.

Un cop hagué escoltat els desitjos del nou vingut, Piligbo digué que creia que el seu districte el satisfaria i que podria reunir ben bé quatre-cents pigmeus.

L'endemà al migdia arribaren a Mombasa, un forat en el bosc amb unes quantes cases grollament construïdes. Sense perdre temps se'n

lat i li sentiren fer el sermó en llengua Kingwana. Els negres grans l'escoltaven amb fervor, però els petits no hi entenien res.

Com que els exploradors veieren que aquest punt reunia molts avantatges, decidiren passar només tres setmanes a Bwana Sura i retornar a Piligbo per a treballar-hi el temps que calgués. El missioner va ajudar-los a escollir un bon lloc de campament i va oferir-se a vigilar els treballs d'endegament.

Així, doncs, s'aixecaren les tendes de campament al districte de Bwana Sura. El matrimoni Johnson tenia una tenda de sostre alt, grans llits, una bona sala de bany i una galeria molt ben situada.

Per tal de tenir aigua que no haguessin pogut tocar els natis, feren una conducció amb un tub que la recollia d'un rec natural.

Els simis de l'expedició corrien per dalt dels arbres i solament baixaven per a menjar. Sort del vell Deella que sabia enfilar-se gairebé tan bé com ells pels arbres i els capturava quan era necessari. Teddy, el ximpanzé, havia fet el descobriment de deixar-se anar des de dalt de la teulada de la tenda i lliscar pel pendent. Era una diversió poc agradable per als patrons puix que l'animal pesava massa i hi havia el perill que la lona s'esbotzés.

Deella i Salú eren uns assidus amics del campament, i com que sempre rebien obsequis de sal i tabac, cada dia els portaven nous compatriotes.

Una setmana es passà fotografiant els trenta pigmeus de què es disposava i va ésser un real plaer treballar amb aquesta bona gent.

Bwana Sura i el seu pare mendicaven continuament utensilis, robes, menjar, i eren tan insuportables amb llur insistència que els hagueren d'obligar a allunyar-se del campament.

Els pigmeus es deixaven fàcilment dirigir i cada dia un d'ells rebia alguna present i tota la sal que es pogués menjar d'un cop. Si alguna vegada en donaven més de la necessària, és tanta la inconsciència del Petit Poble, que l'afavorit llangava la sobreria sense pensar a guardar-la per a l'endemà.

A l'expedició li convenia també impressionar llocs del bosc i nuclis d'habitacions del Poble Gran. També animals dels que abunden en els paratges gairebé impenetrables del bosc de l'Ituri. Amb aquesta finalitat Deella i Salú els guiarren fins a un estanyol d'aigua salada que hi havia al cor de la selva.

En quatre hores i mitja d'avançar a peu, no veieren ésser vivent, i encara que alguna vegada advertissin rastres recents d'antílops ocapí, d'elefant i de brúfol, veieren que era impossible fer bones fotografies dintre el bosc, més fosc i espès que cap altre de l'Àfrica i sempre humit i impenetrable.

Deella i Salú, com que eren petits, podien ficar-se més fàcilment per entre les brosses apretades. Deu minuts després de deixar el cam-

El senyor Martin Johnson i la seva muller

tornaren i es dirigiren a la missió americana on havien de dinar. Els missioners compartien els dignerens que estaven organitzant una nova missió al poble de Piligbo i que el company que hi anava parlava la llengua del país. Aquesta oportunitat, que calia aprofitar, va fer als expedicionaris més atractiu encara el poblat de Piligbo.

El tercer dia, i de bon matí, retornaren al poble de Piligbo. Quin bell espectacle. S'hi trobaven una seixantena de pigmeus cantant i ballant al volt de dos músics que tocaven el tam-tam. Llur pell no era gaire negra i tenien l'aspecte de lluitadors en miniatura.

Els feren posar davant dels aparells cinematogràfics sols o agrupats. Les dones i les criatures primerament se'n donaven com vergonya, però aviat seguiren les instruccions dels estrangers.

D'aquest primer contacte important amb el Petit Poble en tragueren la impressió que era una gent feliç, impressió que no hagueren de rectificar. Els pigmeus són uns veritables infants de la naturalesa amb una mentalitat de deu anys; tenen el sentit del ritme i expressen la joia amb balls i cançons. Per a ells la vida és un joc sense començament ni fi.

Trobaren el missioner de què els havien par-

pament, cap dels forasters no hauria estat cap de retrobar el punt de sortida, però els pigmeus no tenien el més lleu dubte en la marxa cap al llac salat i portaven un pas que els blancs tenien feina a seguir, i això que per cada passa que aquests feien ells havien de fer-ne tres. Si de cop haguessin desaparegut, els forasters haurien passat setmanes senceres perduts dintre la selva.

Arribats al llac, es va veure que era impossible fer-hi cap fotografia. Els animals no s'haurien esperat i s'hi arrossegava una boira que posava un tel sobre els objectius i els focus elèctrics.

En el camí de tornada veieren dos grans sots dintre els quals es podrien les còrpores de dos elefants joves. Salú va explicar que la gent del Poble Gran paraven trampes que els pigmeus havien de vigilar i cuidar. Eren uns grans forats tapats amb branques i fulles que donaven la sensació de terra ferma.

Preparat tot per a la realització en ple, convocaren Bwana Sura per a demanar-li que donés ordres als sots-caps de tots els pobles de la rodalia per a reunir homes, dones i criatures pigmeus. Mentrestant s'havien construït cases rudimentàries per a estatjar els petits i espontanis actors.

(Continuarà)

INDIRECTA

— Enric, he comprat dues butaques per a la funció d'aquesta nit.

— Què fan? Drama o comèdia?

— Un drama! Figura't que és una pobra dona a la qual el seu marit no li vol comprar un abric de pells...

COM ÉS FET UN ESQUÍ

Hi ha tres menes d'esquís: el de turisme o corrent, el de carreres i el de salt, aquest més gruixut, més ample i, per consegüent, més feixuc que els altres dos. El de carrera és el més lleuger i el més estret.

L'extremitat davantera té forma d'espàtula i a la part de sota hi ha un o diversos galzes — en l'esquí de turisme i de carrera n'hi ha una, i tres en el de salt — que serveixen per a no lliscar de costat. L'esquí és fet de bec o de freixe, fustes molt lleugeres, i de hickorey, fusta molt elàstica per als esquís de salt.

La part en la qual hi ha els lligams, és la més gruixuda de l'instrument que pot tenir de 2 a 3 metres de llargària i uns 10 centímetres d'ample. La punta davantera ha d'aixecar-se de 12 a 15 centímetres.

El punt que rep el pes de l'esquiador representa un arc la sageta del qual no ha de passar de 2 centímetres i que en caminar ha de flectir prop de 8 mil·límetres.

DE L'ART

DE L'EXTREM-ORIENT

Un dels artistes japonesos més remarcables dels temps presents, és Shunsen Natori. Aquest interessant pintor i dibuixant ha escollit el teatre com a tema preponderant i cada any exposa un bon nombre de retrats d'actors. Aquestes teles són tan ben executades que amb un cop d'ull tothom hi coneix l'actor retratat i el paper que hi està representant.

Això porta a recordar que a instàncies del govern japonès una companyia d'actors «Kabuki» es presentarà a Londres, a París i a Nova York aquest mateix hivern. La companyia es portarà els decorats i l'orquestra.

S'assegura que representaran un dels més famosos drames Kabukis: «Els quaranta-set roïns».

UN DUC CINEASTA

El duc de Gloucester, fill petit del rei Jordi V d'Anglaterra, es diu que marxa cap al Sudan, no pas amb la finalitat de destruir feres, sinó de filmar-les amb exposició de la seva pell.

Ja fa dies que s'entrena a manejar els aparells impressionadors i opina que la proximitat dels lleons, elefants i brúfols, tot fent funcionar la cambra, ha d'ésser molt més emocionant que matar-los a distància, quan els negres us guarden les espalles.

Així, doncs, no s'emportarà sinó les armes necessàries per a defensar-se i caçar algun conill per tal de donar varietat als menús.

ACUDITS

— El Manel veu un geperut pel carrer i diu a la seva mare:

—Mira, mamà. Aquell noi no devia voler menjar sopes quan era petit, i per això no ha crescut.

—Si que en devia menjar... El que potser se les empassava de través.

Fulleró
15

BERNABEU RUDGE

Per Carles Dickens

Traducció de l'anglès
per Pau Romeva

«Un... tant se val qui. Més val que te'n vagis, o et pot trobar ací. Per què t'entretens?»
«Per escalfar-me», respongué ell, estenent les mans davant del foc. «Per escalfar-me. Ets rica, potser?»
«Molt», digué ella feblement. «Molt rica. No hi ha dubte que sóc molt rica.»
«Almenys no estàs a la misèria. Tens diners. Has fet compres aquesta nit?»
«Me'n queda molt poc. Uns quants xilings.»
«Dóna'm el porta-monedes. El duies a la mà quan àrem a la porta. Dóna-me'l.»
Ella s'acostà a la taula i hi deixà el porta-monedes. Ell el prengué i en comptà el contingut damunt el palmell de la mà. Mentre l'estava comptant, ella escoltà un moment i saltà envers l'home.
«Pre'n el que hi ha, pren-ho tot, pren-ne més n'hi ha, però ves-te'n abans no sigui tard. He sentit uns passos a fora que coneix molt bé. Aviat tornaran. Vés-te'n.»
«Què vols dir?»
«No et torbis a preguntar. No respondré. Tant com em fa horror de tocar-te i t'arrossegaria a la porta, si tingués prou força, abans que deixes-te perdre un instant. Miserable desgraciad! Fuig d'ací.»
«Si hi ha espies a fora, estic més segur ací», respongué l'home posant-se dret. «Jo romandré ací, i no me'n vull anar fins que el perill hagi passat.»
«Es massa tard!», exclamà la vídua, que havia escoltat els passos i no el que l'home deia. «Escolta aquests passos. Tremola de sentir-los! Es el meu fill, el meu fill idiota!»
Mentre deia això, tota exaltada, trucaren a la porta. Ell es mirà a ella i ella es mirà a ell.
«Deixa'l entrar», digué l'home rogolosament. «Em fa menys por ell que la nit negra i sense abrillat. Ara torna a trucar. Que entri!»
«El terror d'aquesta hora ha estat pesant damunt tota la

mirava l'home atentament amb el seu ull brillant.
«Aleteja», digué Bernabeu girant-se amb gairebé prou rapidesa per a sorprendre la forma que reulava tancant la porta, «com si hi haguessin forasters; però Grip és massa assenyat per a imaginar-se això. Vinga, salta!»
Acceptant aquesta invitació amb una dignitat que li era peculiar, l'ocell saltà a l'espallada del seu amo; d'ací, a la seva mà estesa, i d'ací a terra. Bernabeu es despenjà el cistell i el deixà en un recó amb la tapa oberta, i la primera preocupació de Grip fou la de tancar-la de pressa i pujar-hi al damunt. Creient, sens dubte, que així havia fet completament impossible, i fora del poder de cap home mortal, de tornar-hi a tancar mai més, arrencà un gran nombre de taps triomfalment i pronuncià el corresponent nombre d'hurrahs.
«Mare!», digué Bernabeu, anant a deixar el bastó i el capell i tornant després a la cadira d'on s'havia aixecat. «Voleu que us digui on hem estat avui, i què hem fet... ho voleu?»
Ella li prengué la mà dintre les seves i signà amb el cap el mot que no podia pronunciar.
«No ho heu de dir a ningú», digué Bernabeu, aixecant el dit, «perquè és un secret, i només el sabem jo i Grip i Huc. Ditem el gos també, però no és com Grip, encara que és molt llest i em penso que no n'ha entès res... Per què mireu així darrera meu?»
«Jo?», respongué ella amb una veu desmaiada. «No me n'havia adonat. Acostat't més.»
«Esteu espantada!», digué Bernabeu, mudant de color.
«Mare... no veieu pas...»
«No veig què?»
«No n'hi ha... no n'hi ha pas per aquí, no?», respongué ell en veu baixa, acostant-se més a la seva mare i agafant-se amb una mà el senyal que tenia al puny de l'altra. «Tinc por que n'hi ha en un lloc o altre. Em feu posar els cabells de punta i em feu venir pell de gallina. Per què mireu així? N'hi ha en aquesta cambra, com he vist en els meus somnis, esquitxant de vermell el sostre i les parets? Digueu-m'ho. N'hi ha?»
Li agafà com un atac mentre feia aquesta pregunta, i tantant-se amb les mans per no veure la claror, s'estigué tremolant de cap a peus fins que l'hi hagué passat. Després d'una estona, aixecà el cap i mirà al seu voltant.

que ara us equivoqueu; i que avui dec fer anys... dec fer anys, Grip!»
La bestiola rebé aquesta informació amb un co-co-ro-co de tanta durada com aquell amb què un gall, dotat de més intel·ligència que cap altre, hauria pogut saludar l'arribada del dia més llarg de tots. Després, com si hagués estudiat bé l'expressió i la considerés apropiada a un compliment d'any, cridà: «No parlis mai de morir!» una pila de vegades i baté d'ales per subratllar-ho.
La vídua provà de no donar importància a l'observació de Bernabeu i s'esforçà a desviar la seva atenció vers un nou tema; una tasca sempre fàcil, com ella ja sabia. Acabat de sopar, Bernabeu, sense fer cas dels seus precés, s'estirà damunt l'estora, davant del foc; Grip s'enfilà damunt una cama del minyó i repartí el seu temps entre endormiscar-se a l'agradable escalforeta i esforçar-se (com aviat es veié) a recordar una nova frase que s'havia estat estudiant tot el dia.
Seguí un silenci llarg i profund, interromput només per un canvi de posició de Bernabeu, que tenia els ulls encara ben oberts i fixos en el foc; o per un esforç de memòria de Grip, que deia en veu baixa de tant en tant. «Polly, posa l'olla...» i s'aturava en sec, no recordant la continuació, i es tornava a endormiscar.
A l'últim Bernabeu s'adormí profundament; i l'ocell, amb el bec damunt del pit, el pit estarrufat i els seus ulls brillants fent-se cada cop més petits, realment semblava caure en un estat de repòs. De tant en tant, murmurava amb una veu sepulcral: «Polly, posa l'olla...», però molt somnolent i més com un corb embriac que com un corb reflexiu.
La vídua, amb prou feines gosant a respirar, s'aixecà del seient. L'home sortí del rebost i apagà la candela. «...lla al foc», cridà Grip colpit sobtadament per una idea i molt excitat. «...lla al foc. Hurra! Polly posa l'olla al foc. Tots pendrem te. Hurra, hurra, hurra! Sóc un dimoni. Sóc una olla al foc. Animeu-vos. No parlis mai de morir. Uau, uau, uau, sóc un dimoni, sóc una olla, sóc una... Polly posa l'olla al foc. Tots pendrem te.» Els dos es quedaren clavats a terra com si allò hagués estat una veu de la tomba.
Però ni això no despertà el que dormia. Es girà de cara al foc, deixà caure el braç estirat a terra i hi posà el cap damunt.

meva vida, i no vull obrir. Serà una desgràcia per a ell que us trobeu cara a cara. El meu pobre fill! O! Angels bons que sabeu la veritat — escolteu el prec d'una mare i estalvieu al meu fill de conèixer aquest home!»
«Ara truca a les persianes!», exclamà l'home. «Et crida. Aquesta veu i aquest crit! Es el que lluità amb mi a la carretera. Es ell?»
Ella s'aclofà i quedà de genolls, movent els seus llavis, però sense proferir cap so. Mentre ell se la mirava sense saber què fer ni on girar-se, les persianes s'obriren. Amb prou feines ell havia tingut temps d'agafar un ganivet de damunt la taula, ficant-se'l a la màniga del capot, i amagar-se a l'armari, tot amb la velocitat d'un llampec, quan Bernabeu trucà al vidre i aixecà el bastidor triomfalment.
«Eh, qui ens té a fora, a Grip i a mi!», exclamà ficant el cap a dintre i passejant l'esguard per tota la sala. «Sou ací, mare? Que no ens voleu deixar escalfar?»
Ella barbotejà una excusa i li allargà la mà. Però Bernabeu saltà a dintre lleuger sense necessitat d'ajuda i tirant-li els braços al coll, la bes amb un centenar de cops.
«Hem estat pels camps, mare... saltant marges, travessant tanques, corrent per les baixades, amunt i avall, i enllà. El vent bufava i les mates i els arbrissos s'ajupien i es blincaven perquè no els fes mal, els covards... i Grip — ha, ha, ha —, el gran Grip, que res no li fa res, i quan el vent el revolca per terra se li gira a picar-lo, com un home... Grip, el valent Grip, s'ha barallat amb tots els branquillons que es gronxaven — pensant-se que es burlaven d'ell, ell m'ho ha dit — i els ha envestit com un bull-dog. Ha, ha, ha!»
El corb, ficat dintre el seu cistell, a l'esquena del seu amo, sentint aquesta menció freqüent del seu nom en un to tan entusiasta, expressà la seva simpatia cantant com un gall, i després repetint les diverses frases que sabia amb tanta rapidesa i amb tanta varietat de rogal que sonaren com el murmur d'una colla de gent.
«Ja es fora?»
«No hi ha hagut pas res ací», féu sa mare amanyagant-lo.
«Res absolutament, Bernabeu. Mira! Veus?, no hi ha res més que tu i jo.»
Ell se la mirà amb l'esguard encantat, i, tranquil·litant-se de mica en mica, acabà esclatant en una riallada fol·la.
«Però, veiem», digué pensatiu. «Estàvem parlant? Erem vós i jo? on hem estat?»
«Enlloc sinó ací.»
«Sí, però Heuc i jo», digué Bernabeu — «això és. Huc del Maypole i jo, sabeu?, i Grip — hem estat jaient pel bosc, entre els arbres i a la vora del camí, amb una llanterna després que s'ha fet nit i el gos fermat a punt de deixar-lo anar quan passés l'home.»
«Quin me?»
«El Pare; aquell d'aquella nit. L'hem estat esperant després de fer-se fosc totes aquestes nits, i l'atraparem. El coneixeria entre mil. Mare, mireu! Ací teniu l'home. Mireu!»
Es lliçà el mocador al cap, es tirà el capell damunt dels ulls, s'embolicà amb la casaca i es posà dret davant d'ella; tan semblant a l'original que escarnia que l'ombrívola figura que espia-va darrera d'ell podia haver passat per la seva pròpia ombra.
«Ha, ha, ha! L'atraparem», cridà desent-se de la disfressa amb la mateixa rapidesa amb què l'havia adoptada. «El veureu, mare, lligat de mans i peus, i portat a Londres dalt d'un bast; i sentireu parlar d'ell a Tyburn si teniu sort. Huc ho diu. Torneu a estar groga, i tremoleu. Per què mireu així darrera meu?»
«No és res», respongué ella. «No em trobo gaire bé. Vés-te'n al llit, fill meu, i deixa'm estar.»
«Al llit!», féu ell. «No m'agrada el llit. M'agrada jeure davant del foc i contemplar les coses que es veuen en les brases enceses... els rius, els turons i els fondals, a la posta de sol; i les cares estranyes. I tinc gana, també, i Grip no ha menjat res des del migdia. Sopem, Grip! A sopar, noi!»
El corb baté les ales, i cridant de satisfacció saltà al peu del seu amo i es quedà amb el bec obert a punt de copiar els bocins de carn que ell li tirés. En rebé una dotzena en ràpida successió sense dificultat.
«S'ha acabat», digué Bernabeu.

La vídua i el seu indesitjable visitant se'l miraven i es miraven un moment i després ella assenyà la porta.
«Esperat», mormolà ell. «L'has ben ensenyat, el teu fill.»
«No li he ensenyat res del que has sentit aquesta nit. Vés-te'n de seguida o el despert.»
«Fés el que vulguis. Vols que el despert jo?»
«No t'atreveïres.»
«A tot m'atreveïria. Ja t'ho he dit. Almenys el vull conèixer.»
«Ets capaç de matar-lo mentre dorm?», cridà la vídua llançant-se entre els dos.
«Doncs», respongué l'altre entre dents, mentre l'apartava a un costat. «El vull veure d'a prop i el veuré. Si vols que un de nosaltres mati l'altre, desperta'l!»
Amb això avançà, i decantant-se damunt la figura jaient, a poc a poc li girà el cap i li mirà la cara. La claror del foc la tocava de ple i cada una de les seves línies era revelada distintament. Ell la contemplà una breu estona i després es redreçà ràpidament.
«Pensa-hi», murmurà a l'orella de la vídua: «en ell, de qui jo ignorava l'existència fins aquesta nit, jo et tinc al meu poder. Vés alerta com me tractes. Vés alerta com les tractes. Sóc un vagabund miserable i afamat. Puc pendre una revenja lenta i segura.»
«Les teves paraules tenen un terrible significat que jo no acabo d'entendre.»
«Tenen un significat i tu l'entens prou bé. Fa anys que el preveus. Tu mateixa m'ho has dit. Ja t'ho aniràs rumiant. No oblidis el meu advertiment.»
Assenyà, en apartar-se, la figura del dorment, i retirant-se de puntetes sortí al carrer. Ella caigué de genolls al costat del seu fill i romangué com de pedra fins que les llàgrimes que el terror havia glaçat tant de temps, vingueren, compassives, a alleujar-la.
«O, Tu», implorà, «que m'has ensenyat d'estimar tant aquest únic record de la promesa d'una vida feliç, de la desgràcia del qual neix, potser, el consol que sigui per a mi un fill amorós i confiat que mai no es fa gran ni fred de cor, ans necessita la meua cura i atenció ara que és home com quan era un infant en el

«I pren tanta cura de mi, també», digué Bernabeu. «Tanta cura, mare! Em vigila quan dormo i si tanco els ulls i faig veure que estic adormit va assajant noves paraules de baix en baix; però no em tren la vista del damunt, i si em veu riure, calla de seguida. No em vol donar la sorpresa fins que ho fa a la perfecció.»
El corb tornà a cantar amb un engrescament que deia ben a les clares: «Aquestes són certament algunes de les meves característiques, i n'estic orgullós.» Mentrestant, Bernabeu tancà la finestra i l'assegurà, i anant a la vora del foc, es disposava a seure de cara a l'armari. Però la seva mare ho evità, posant-se precipitadament en aquest costat i fent senyal al seu fill de seure a l'altre.
«Que esteu groga aquesta nit!», digué Bernabeu, arrepen- jant-se en el seu bastó. «Hem estat cruels, Grip, que li hem fet passar ànsia!»
«Ànsia en bona fe, i agonia de cor!»
L'home de dintre l'armari, obrí un xic la porta del seu amagatall i contemplà el seu fill. Grip — alerta a tot allò de què el seu amo no s'adonava — havia tret el cap fora del cistell i es

«Més», cridà Grip. «Més.»
Però resultant de debò que no n'hi havia més, es retirà amb el seu cap i se'n tornà a la boca, d'un a un, els amagats en diversos recons... prenent una cura particular, però d'evitar el rebost, com si dubtés de la propensió i facultat de resistir les temptacions que pogués tenir l'home que hi havia amagat. Quan hagué acabat aquesta feina donà una volta a dues per la cambra amb un posat de no recordar-se de res (però amb l'esguard sempre fix en el seu tresor), i després, i no fins després, començà a estirar-los, també d'un en un, i a menjar-se'ls amb un gran afany.
Bernabeu, per la seva part, havent pregat debades a la seva mare perquè sopés, ho féu ell amb bona gana. Una vegada durant l'àpat, volgué més pa i s'aixecà per anar a pendre'l de rebost. Ella se li avançà precipitadament, i, fent ús de tota la seva coratgia, es ficà al rebost i tragué el pa.
«Mare», digué Bernabeu, mirant-se-la fixament, quan ella després, se li assegua al costat; «faig anys avui?»
«Avui?», respongué ella. «No recordes que els vas fer una setmana o dues i que encara ha de passar l'estiu, la tardor i l'hivern abans no hi tornis?»
«Ja recordo que ha estat així fins ara», digué Bernabeu. «Però em sembla que avui dec fer anys també, malgrat tot.»
Ella li preguntà per què.
«Ja us ho diré per què», féu ell. «Sempre he vist — no ho havia dit mai, però ho veia — que el vespre del dia en què jo feia anys, us posàveu molt tristes. Jo us he vist plorar que Grip i jo estàvem més alegres i que us espantàveu sense motiu i jo us tocava la mà i la trobava freda... com ara. Una vegada mare (el dia que jo feia anys, també), Grip i jo pensàvem que tot això quan érem a dalt, al llit, i a la nit, quan tocava la una, baixàvem a la porta de la vostra cambra per veure si a trobàveu. Vós estàveu agenollada. No em recordo què deia Grip, però vèrem sentir que deia aquella nit?»
«Sóc un dimoni!», féu el corb promptament.
«No, no», digué Bernabeu. «Però deieu alguna cosa, heu pregant; i quan us aixecàreu, teníeu el posat (des d'aleshores l'heu tingut, mare, el dia que jo he fet anys) que teniu ara. Jo he descobert tot això, veieu?, i això que no hi sóc tot. I de

bressol — ajuda'l en el seu pas a les fosques per aquest món penes, o si no se'm perdrà i jo em moriré de pena!»
CAPITOL XVIII
Esquitllant-se pels carrers silenciosos i deturant-se només on eren més tenebrosos i ombrívols, l'home que havia sortit de casa de la vídua passà el pont de Londres, i en arribar a la City s'entaforà pels seus carrers, patis i passadissos, entre Cornhill i Smithfield; sense propòsit més definit que el de perdre's entre els seus revolts i esborrar la seva pista, per si algú li seguia els passos.
Era al pic de la nit i tot estava quiet. De tant en tant petjades lentes d'un vigilant sonaven damunt la voravieja, i a fanaler en la seva ronda passava de pressa deixant darrera seu un fet rastre de fum barrejat amb bocins espurnejants de la seva atxa. Ell s'amagava àdhuc d'aquests participants del seu itinerari passeig, i, retirant-se sota d'un porxo o dintre un porxo quan passaven, tornava a sortir quan s'havien allunyat i preguia el seu camí.
Trobar-se sol i sense sopluig al mig del camp, sentint la megemega del vent i esperant el dia durant tota una llarga i tígosa nit; escoltar la pluja que cau, i arrupir-se en cerca d'un brigall sota un paller o un munt de garbes; són coses tristes no tan tristes com rodar d'un cantó a l'altre sense un recó acollir-se, allà on hi ha cases i els llits i els dorments són a l'ers. Comptar les lloses ressonants una hora darrera l'altre, sentint les malencòniques campanades dels rellotges; veure a les finestres, pensar quina feliç descurança cada casa tancada dintre seu; que ací hi ha infants arrupits en llurs llits; allí, ves; allí, vells; ací, pobres; allí, rics, tots iguals en llurs i tots descansant; no tenir res de comú amb aquest món en pòs, ni tan sols la son, aquest do de Déu a totes les criatures i no ésser semblant a res si no és a la desesperació; sentir-se l'infeliç contrast amb tot el del voltant, més absolutament perdut que al mig d'un desert; — aquesta és una mena de frimment damunt el qual es cloenen moltes vegades els rius de grans ciutats i que dona només la soledat dintre la multitud.
El miserable passejava pels carrers — tan llargs, tan

IN
DEL

Els tomà
Els tomà
na. A tot
Es prepar
gran elemen
En el ten
ta es fa amb
trentenim
cana!
Buideu u
dons i de c
mica de peb
una mica ac
ompliu-ne el
d'una fulla
Farcits s
no, aquesta
Feu-hi ur
fat a la plant
fer-ne k
arreglen-lo
li. Regueu-l
de mantega
al forn.
Després f
cló: Bolets
oll i mantega
molla de pa
sals els agra
els tomàtes
dossobre deix
munt pa torra
seu-los a coure
o vint-i-dinc
Dels tomà
den preparar
aquests temps
dia explicar a

Vi de taro
En un litr
tre llenques
dies.
Coleu-lo i
una copeta de
polles i deixeu
Aquest vi
si s'espera un

més difícils q
respondeu.
L'Ombra fe
—No ho sa
—Sí — va
fins la meua
porta, podria e
—La vostra
—No puc a
que si. Duran
escoltat! Però
la meua Ombra
necessari consid
així perquè est
raonablement.
—Aquest or
del rei.
Varen anar
porta. Va parl
me físic i de l'
més serioses res
—Quin hom
Ombra semblant
ell seria un gru
meu realme!
Va donar par
però varen con
fins que la princ
—No, a ning
meua Ombra; i
dir-li-ho.
I heus ací l'O
país de la princ
—Escolta, a
Savi—. Vet aq
feliç. Vull fer
castell, et passej
cobraris cent m
de tot això, et d
bra. No diràs
Una vegada l'an
veure, vindràs a
una ombra veri
que em caso aqu
—No ho vull
ja és massa. Jo
poc. Això seria
el país. Diré a
tu no ets més q
tits d'home.
—No et creu
Siguis raonable o

Cl

INDICACIONS PRACTIQUES & NOTES DIVERSES

DEL LLIBRE DE CUINA

Els tomàtocs

Els tomàtocs són imprescindibles en la cuina. A tot temps és necessària llur col·laboració. Es preparen en les més variades formes i són un gran element per a la preparació de les salses. En el temps en què surten gemats de la planta es fa amb ells amanides delicioses. Com a entreteniment poden preparar-se així, a l'americana:

Buideu uns quants tomàtocs petits, ben rodons i de carn ferma i tireu-hi a dintre una mica de pebre blanc. Prepareu una maionesa una mica carregada de mostassa o de pebre i ompliu-ne els tomàtocs, que presentareu a sobre d'una fulla d'ensiam ben fresca.

Farciets són també cosa bona. Proveu, si no, aquests tomàtocs a la Ninon:

Feu-hi un forat en l'indret on anava agafat a la planta. Premeu-los amb cura per tal de fer-ne sortir el suc i les llavors. Amaniu-los i arregleu-los en una planxa de metall, untada d'oli. Regueu-los cada un amb unes gotes d'oli o de mantega ben fresca i feu-los coure cinc minuts al forn.

Després farciu-los amb la següent composició: Bolets trinxats passats per la paella amb oli i mantega, amb cebes picades barrejades amb molla de pa, amb julivert picat i si als començaments els agrada l'all, amb un de picat. Ompliu els tomàtocs amb aquest farcit i alliseu al desobre deixant-los ben rodó. Tireu-hi pel damunt pa torrat ratllat, regueu-los amb oli i poseu-los a coure al forn a calor suau, durant vint o vint-i-cinc minuts.

Dels tomàtocs també se'n fa confitura i poden preparar-se en conserva per quan arriben aquests temps d'hivern. Deixem per un altre dia explicar aquestes preparacions.

Vi de taronja

En un litre de vi clar, fareu macerar quatre llenques de pell de taronja, durant quinze dies.

Coleu-lo i afegiu-hi 400 grams de sucre i una copeta de licor de conyac. Tapeu les ampelles i deixeu-les adegudes.

Aquest vi és deliciós begut de seguida, però si s'espera un any és un veritable licor.

LA VIDA AL CAMP

Un saurí pot conèixer

si l'aigua és potable

El saurí dona voltes a un pou o una font fins que ha trobat el corrent d'aigua que l'alimenta. Regula el pèndol per a l'aigua o sigui uns dotze centímetres com per a l'electricitat en regulació curta — a 75 centímetres per a la regulació llarga—. Hi ha qui prefereix aquesta segona regulació que dona les dues vores del corrent i no direccions paral·leles.

Balancejant-se el pèndol l'operador constata, en un moment donat, que aquest es posa a voltar. Estableix la posició que correspon a una vora del corrent. Determinant una sèrie de posicions anàlogues i ajuntant-les, obté una de les vores. Obté l'altre procediment de la mateixa forma. La separació de les dues vores, així precisades, no és pas del tot la separació real que pot tenir el corrent subterrani, però correspon a la quantitat d'aigua probable que dona.

Si es vol saber si una aigua és potable, la tècnica és senzilla i una mica estranya, però es pot adoptar, puix que sembla que dona bons resultats.

El pèndol regulat a la mà esquerra adopta un cert moviment de rotació. Si, presentat a sobre del corrent, gira en la mateixa direcció, és que l'aigua és bona. Si gira en sentit contrari, l'aigua és dolenta.

El que s'ignora és la relació que puguin tenir aquests dos fenòmens.

Arbres poc combustibles

Existeixen, certament, diversos arbres poc combustibles, particularment entre els verns i els eucaliptus. Si no són del tot incombustibles, almenys són molt tardans a sofrir els efectes del foc.

Aquests arbres seleccionats i plantats estratègicament, permetrien establir barreres de protecció eficaç contra els incendis, cosa molt necessària en els nostres boscos, tan sovint devastats per aquest flagell dels estius.

COSES DE LA LLAR

Conèixements útils

Neteja dels estoigs de vellut

El vellut crem, sobretot, es desllueix de seguida i es taca molt fàcilment. Per a avivar-ne el color és suficient passar-hi per sobre guix blanc de billar i si és tacat o massa esgrogueït, passar-hi un raspall molt fi, d'aquesta composició: Meitat blanc de zinc i meitat polvora d'arròs. Eviteu, en el possible, raspallar els estoigs de vellut.

Neteja dels acers gravats

Fregueu les parts deslluïdes o brutes amb una ceba i al cap d'un dia poliu-les amb polvora de netejar ganivets, humits amb essència de trementina.

Per a treure el rovell del níquel

Unteu amb vaselina els indrets rovellats. Un dia o dos després, fregueu-los amb un drap impregnat d'amoniac. Si les taques persisteixen, xopeu-les amb una munyeca mullada amb esperit de sal i fregueu-les de seguida amb un drap fi. Després, renteu, eixugueu i poliu.

Per a retornar l'esclat a una tapisseria

Quan ja siguin tretes totes les taques, fregueu la tapisseria amb un drap xopat d'aigua en la qual s'haurà tirat una cullerada d'amoniac per mig litre d'aigua. L'eixugareu amb un tros de guix escalfat. A manca de guix agafeu blanc d'Espanya i el resultat vindrà a ésser el mateix. Després d'aquest treball la tapisseria quedarà tota blanca. Una raspallada amb un raspall tou, feta de dalt cap a baix farà fugir l'enfarinament i la deixarà com nova.

Neteja dels objectes de níquel

Mulleu lleugerament un drap i impregneu-lo dels següents polvora: Carbonat de potassi, 20 grams; carbonat de calci rentat, 60 grams; tel·lurina, 40 grams. Fregueu els objectes niquelats fins a obtenir la brillantor desitjada.

ELS MALS I ELS REMEIS

La cura dels infants

El pes.

Avui està demostrat que el millor baròmetre de la salut dels nadons és el seu pes.

El pes mitjà de l'infant en venir al món és de 3 quilos 250 grams. A un any el pes mitjà és de 8 quilos 950 grams.

Ací teniu la taula de l'augment mitjà del pes que ha de fer durant el primer any:

Primer mes, 750 grams; segon mes, 700; tercer mes, 650; quart mes, 600; cinquè mes, 550; sisè mes, 500; setè mes, 450; vuitè mes, 400; novè mes, 350; desè mes, 300; onzè mes, 250; dotzè mes, 200.

Així, doncs, cal pesar regularment les criatures i si l'augment segueix la progressió indicada, pot estar-se tranquil respecte la seva constitució i el seu perfecte estat de salut.

El dormir.

S'ha de deixar que els infants dormin força. El terme mig del dormir necessari per als que ja van a l'escola és: Per als infants de quatre anys, dotze hores; per als de set anys, onze; per als de nou anys, deu. De dotze a catorze anys, de nou a deu hores.

L'anèmia, l'empobriment de la sang, la feblesa, etc., són sovint deguts a una insuficiència de dormir.

Les brosses que es fiquen als ulls

Tothom coneix prou aquesta molèstia i sap com és difícil treure de l'ull un gra de pols o un minúscol insecte. Els moviments de la pupila destorben l'operador i s'accentuen a to del sofriment. Per a obtenir la suficient anestèsia es tira al globus de l'ull unes gotes d'una solució de cocaïna al 4 per 100 i es farà de seguida fàcil l'extracció de la brossa amb l'ajut d'un senzill trosset de paper secant o amb la corba d'un anell.

L'OMBRA

(Ve de la pàgina 3)

més difícils que ella mateixa no hauria pogut respondre.

L'Ombra feia un xic el desentès.

—No ho sabeu? — va preguntar la princesa.

—Sí — va dir l'Ombra —; i tant bé, que fins la meua Ombra que està a darrera de la porta, podria donar-vos la resposta.

—La vostra Ombra? Seria ben estrany!

—No puc assegurar-vos-ho, però em sembla que sí. Durant tants anys m'he acompanyat i escoltat! Però he de prevenir la vostra alteza que la meua Ombra és extremadament orgullosa; és necessari considerar-la com un home i tractar-la així perquè estigui de bon humor i respongui raonablement.

—Aquest orgull m'agrada — va dir la filla del rei.

Varen anar a trobar el Savi darrera de la porta. Va parlar del sol i de la lluna, de l'home físic i de l'home moral, i el Savi va fer les més serioses respostes.

—Quin home deu ésser aquest, que té una Ombra semblant! — es deia — Si em casés amb ell seria un gran bé per al meu reialme i el meu reialme!

Va donar part a l'Ombra de la seva intenció, però varen convenir de no dir-ne res a ningú fins que la princesa fos de retorn al seu reialme.

—No, a ningú! — va dir l'altre — ni a la meua Ombra; ja tenia bones raons per a no dir-li-ho.

I heus ací l'Ombra i el Savi anant-se'n cap al país de la princesa.

—Escolta, amic meu — va dir l'Ombra al Savi —. Vet aquí que m'he tornat poderosa i feliç. Vull fer-te'n també. Viuràs al meu castell, et passejaràs en la meua carrossa reial, cobraràs cent mil escuts l'any. Però, a canvi de tot això, et deixaràs dir que ets la meua Ombra. No diràs mai que has estat un home. Una vegada l'any, quan farà sol i jo em faré veure, vindràs a arrupir-te als meus peus com una ombra veritable. Car he de notificar-te que em caso aquest vespre amb la filla del rei.

—No ho vull! — va cridar el Savi — Això ja és massa. Jo no faré pas això, ni tu tampoc. Això seria enganyar la filla del rei i tot el país. Diré a tothom que jo sóc l'home i que tu no ets més que una Ombra coberta de vestits d'home.

—No et creurà ningú — va dir l'Ombra —. Siguis raonable o si no crido un guàrdia.

—Me'n vaig a trobar la filla del rei!

—Jo hi vaig primer que tu — va dir l'Ombra — i et faré tancar a la presó.

Ben aviat va ésser fet, perquè tots els guàrdies obeïen l'Ombra. Sabien que es casava amb la filla del rei!

—Per què tremoles? — va dir la princesa a l'Ombra, veient-la entrar. — Què t'ha passat?

—Vinc de presenciar un espectacle dels més tristos. Figureu-vos que la meua pobra Ombra s'ha tornat boja! Es pensa que és un home, i, encara més, diu que jo sóc la seva Ombra!

—Es horrorós! — va dir la princesa — L'han tancada, veritat?

—Sí, però crec que mai més no tornarà a la raó.

—Pobra Ombra! Es ben de plànyer, i seria un gran bé per a ella retirar-la del món. En l'estat d'esperit de la gent d'avui dia, un home s'interessa sobretot per aquells que precisament es persegueix injustament. Seria potser convenient deslliurar-se d'aquesta Ombra d'una manera secreta.

—Es ben trist! — va dir l'Ombra fent veure que sospirava — Un servidor tan fidel!

—Té un caràcter ben noble! — va pensar la filla del rei.

Al vespre la ciutat va ésser il·luminada. «Bum!», feien els canons. Els soldats presentaven les armes. La festa va ésser magnífica. La filla del rei i l'Ombra varen sortir al balcó, perquè el poble els veïés i per fer-se aclamar una vegada més amb forces «visques».

El pobre Savi no en va sentir cap, de totes aquelles exclamacions: ja li havien tret la vida.

Trad. J. Massó Ventós

La Providència

PERE SERRA

Cucurulla, 2 i 4

Labors - Merceria - Novetats

El més extens assortit en llanes per a teixir. Sweters, Jerseys, etc. Totes qualitats! Tots preus! Mostres fotes.

Clarion Radio

REFLEXIONANT-HO BÉ,

comprenc que el mes avançatjós es fer ús dels cubets de Caldo Maggi.

El gust del Caldo Maggi es exquisit i la marca MAGGI es una garantia de qualitat.

... CALDO MAGGI

2 cubets per 25 cts.

22 GENER
DE 1933

E S P L A I

ANY III
NUM. 60

SUPLEMENT IL·LUSTRAT D'EL MATI

JOCS D'INFANTS, DE
MASPONS I LABROS

Cambra sota cambra

En aquest joc els que hi juguen canten:

—On està la dama
que tant l'hem buscada?
—Sota palacio, que en pren xocolata;
es fica els melindros a la butxaca.
—Cambra sota cambra,
qui em porta la seda?
—De quina seda?
—Blanca i vermella.
—A quant va l'unça?
—A sis troquets.
—Jo me'n quedo aquesta,
pel meu marit marqués.

Però abans de cantar, es posa una criatura ajupida a terra i totes les altres li fan una rodona al voltant. Li agafen la brusa, si és noi, o les faldilles, si és noia, i es posen a rodar tant com poden, segons la llargària de la brusa o de les faldilles. Després, volten a la inversa, quan diuen:

Jo me'n quedo aquesta
pel meu marit marqués.

La que està asseguda toca la jugadora que li sembla, i aquesta ha de posar-se tot seguit al seu lloc i fer el joc.

La llanterna

Es molt per l'estil del joc anterior. En aquest, però, la que s'està al mig posa les faldilles o la brusa ben estesa a terra, tot al seu voltant. Les altres, agafades per la mà, fan la sardana i canten:

Set per aquí

I van cap a un cantó:

Set per allà

Aleshores fan la sardana a l'inversa i diuen:

Trepitgeu-lo, trepitgeu-lo.

S'aturen, i li trepitgen el vestit o la brusa:

Set per aquí,

set per allà,

trepitgeu-lo com un ca.

Ara tornen a fer els mateixos gestos. Quan han acabat, es posen a rodar i canten totes, adreçant la que està asseguda:

Que ditxosa és la llanterna,
que sota terra s'està,

La del mig calla, i les altres continuen:

Alça't, alça't, filla meua,
que el teu pare et vol casar.

I la del mig respon:

Ai, mare, la meua mare,
amb qui me voleu casar?

I les altres diuen:

Ai, filla, la meua filla,
amb un argenter que hi ha.

I la del mig:

Mal viatge l'argenter,
i qui el pomenà també!

I, en acabar de dir-ho, s'alça i corre darrera les altres, fins que en té una que s'ha de posar al seu lloc.

El guitarrí

En el guitarrí, el que està assegut al mig de la rodona, fa com si toqués la guitarra, mentre va dient:

Balleu, noies, balleu,
al so del guitarrí, guitarrí, guitarrí...

Totes les altres volten fins que, tot d'una, el del mig, en lloc de dir «guitarrí» diu «guitarra». Totes han d'estar ben amatents a aturar-se. La que continua voltant és la que ha de pagar penyor. També en paga el que diu «guitarra» s'atura. Si el del mig ho sap fer bé, pot riure's molt, perquè els enganya força vegades, allargant molt les primeres síl·labes, i acaba tot d'un plegat amb la i o amb la a.

L'ampolla

En aquest, el que fa el joc, en lloc d'estar-se al mig de la sardana, es posa a part mentre les altres van voltant, i diu: —Ampolla?—

Una de la sardana respon:

—Per a qui?

—Per a la més guapa.

Qui serà?

—La...

I diu el nom de la que vol. Les altres responen: —No te la volem dar.—

El que fa el joc es posa a córrer, tot empaïtant la que ha anomenat. Totes les que fan la sardana amb ella, procuren voltar ben de pressa, per veure de salvar-la. Quan l'ha atrapa, es canvien, i aquesta fa el joc.

(De la Col·lecció Popular Barçino)

D'HISTORIA PATRIA: SANT RAMON DE
PENYAFORT

EL CATALA

UNA de les figures més rellevants de la Catalunya medieval és, indubtablement, Sant Ramon de Penyafort. Rovira i Virgili el situa entre els grans catalans de valor mundial; Mn. Llorenç Riber el considera el sant més ètnic de tots els de la nostra terra.

L'ESCOLAR I EL DOCTOR

Mossèn Llorenç Riber, en el volum I de l'Any Cristià («Col·lecció Sant Jordi»), diu, si fa no fa:

Una pintura tardana del segle XVII que hi havia a la capella del convent de sant Domènec bastit damunt les runes del castell de Penyafort, representava un minyó de sis o set anys que escolta les lliçons d'un noble cavaller, mentre una dama afalaga admirada, l'infant amb una mirada llarga. L'infant era Ramon; el cavaller, el seu pare; la dama, la seva mare. Eren les primeres lliçons que rebia l'infant; després, passaria a l'escola de la Canonja, de Barcelona, i, més tard — ja clergue —, marxaria cap a Bolònia, per tal d'estudiar-hi i de professar en- sem Dret. Com diu el P. Danzas, a Bolònia, Ramon, amb tota la plenitud del seu coratge, es dedicà als oficis de la pietat i a l'estudi del Dret canònic i civil; i, decorat finalment amb la insígnia de doctor, explicà públicament els sagrats canons amb gran admiració de tothom i sense cap estipendi. Allà va escriure, a prece dels seus amics i a llur intenció, un tractat de Dret canònic; això degué escaure's entre els anys 1216 i 1219.

EL RELIGIOS

Pregat per Berenguer de Palou, bisbe de Barcelona, el 14 de març de 1222 va reintegrar-se a l'església de Barcelona, amb caràcter de prebost. No trigaren gaire a fer cap també a la nostra ciutat, els primers frares de l'orde de Sant Domènec, requerits pel senyor bisbe. Encara vivien a les cases comprades per establir-

se provisionalment, que Ramon de Penyafort ingressà a l'orde.

Una de les seves primeres tasques en el novell estat, va ésser la redacció de la Summa, que va escriure de 1223 al 1229.

Devers 1230, el Papa Gregori IX, sabedor de les virtuts de Ramon de Penyafort, va cridar-lo a Roma. I, encara, li encarregà de reduir a ordre i compendi l'escampadissa de decrets dels pontífexs romans, promulgats en temps diversos. Aquesta compilació li pren tres anys. L'any 1234 va deixar-la enllestida.

Llavors va manar-li d'acceptar el nomenament d'arquebisbe de Tarragona, però ho refusà humilment. Un any després, la salut l'obligava a tornar a Catalunya i pot dir-se que a penes hi arribà, l'any 1238, era elegit Mestre general de l'orde de Predicadors. Res no pogué fer per evitar-ho, per bé que, poc temps després, resignava la prelació.

L'INQUISIDOR

Una tasca externa que Ramon de Penyafort orientà va ésser la inquisició de l'heretia gravetat, com diu Fra Marsili. «Adonant-se que els heretges fugitius de les partides de Tolosa i de Besiers i de Carcassona entraven a Catalunya ocultament — reporta el cronista — i que la conversa d'ells s'escampava per la major part d'aquelles terres i hi dilataven l'ulcera i la corrupció, gestionà que el rei demanés i obtingués de la Cúria romana, per a totes aquelles terres, la inquisició.» I cal veure' en les discussions controvertides amb els jueus i els sarraïns i els heretges. La seva arma és la paraula viva, el raonament, mai la força.

Quan, horroritzat, vol fugir del rei — qui en pecat estava — llança la capa a la mar i n'endarborà un extrem amb el bastó, camí de la terra nadiua.

«Montjuïc ho veu, — bandera en posava»

En aquells temps d'acer, sant Ramon de Penyafort, que la cançó anomena «fill de Vilafranca», era un lluminar resplendent de la intel·ligència, de la catalanitat i de la religió.

JORDI PENEDES

No puc fer res i, no obstant, no estic malalt.
Unicament aquests maleïts nervis, que son, per dissort, l'ànima del treball...

CEREBRINO MANDRI

venç el malestar perquè equilibra el sistema.

Mai no falla; per ésser inofensiu, pot pendre's sempre.

CEREBRINO
MANDRIELS VEGETALS QUE
CORREN

PARLAR dels vegetals que corren, sembla una cosa ben estranya. Efectivament, si considerem les plantes superiors, arrapades a la terra per les arrels, llur immobilitat no és dubtosa. Una de llurs llavors, en caure a terra en un lloc qualsevol, germinarà si troba les condicions indispensables per al seu desenvolupament: la planta que naixerà també serà fixa i des del seu lloc haurà de vegetar com millor pugui.

En canvi, les plantes inferiors ofereixen exemples d'estar dotades d'una mobilitat tan completa com la dels animals. Es sobretot entre les plantes aquàtiques de dimensions microscòpiques, que es coneixen formes que canvien de lloc per la contracció de llur cos.

Un exemple ben conegut dels «vegetals que caminen» és el dels bolets gelatinosos, molt inferiors, que viuen en les escorces dels arbres tallats i que es troben en les adobaries damunt l'escorça que ha servit per al tractament del cuir. Aquests éssers estranys, es caracteritzen per l'absència de revestiment cel·lular al voltant de les cèl·lules, les quals formen una massa única. La substància constitutiva fonamental de tots els éssers vivents, el «protoplasma» està en aquests vegetals «absolutament al descobert», de manera que és fàcil d'observar. A més del moviment interior que existeix en tota massa protoplasmica, la substància d'aquests bolets, gràcies a l'absència de revestiments rígids, pot canviar de forma a cada instant i fins arriben a enfilarse a la superfície de les escorces. Per a observar llur mobilitat, n'hi ha prou amb il·luminar-los moderadament; de seguida, el bolet fuig de la claror i es refugia en els recons més foscos de l'escorça en què es troba.

Aquests bolets fan ús de la seva mobilitat per buscar les substàncies que han de servir-los d'aliment. Fan igual que els animals inferiors.

Altres vegetals, encara que tinguin una coberta cel·lular, també poden bellugar-se; per en lloc de fugir de la claror, la busquen fins que té la intensitat convenient. Així ho fan les «oscillars», que són unes algues filamentosas de color blau verd que habiten en les aigües ràpides que passen per damunt de roques i fins les aigües industrials i naturals prou calentes, de temperatura inferior a 45 graus cgr. Aquestes algues submergides dintre un aquàrium de vidre col·locat davant d'una finestra, s'adrecen cap a la banda il·luminada i s'hi fixen. Quan es giran cub les plantes el travessen inversament.

Les «clostèries» són unes altres algues amb cèl·lules monocel·lulars verdes, que tenen la forma de mitja lluna i viuen dintre les aigües dolces col·locades dintre un aquàrium il·luminat d'un costat, s'adrecen vers la claror, igual que les oscillars, fent tombarelles successives que tenen per resultat oferir a les radiacions lluminoses tan aviat un extrem com l'altre de la cèl·lula.

Altres bàcteries, en fi, que tenen l'aparell d'un tirabuixó, es desplacen dintre els líquids cargolant-se com un bis dintre la seva mella.

TELEF. 2 0 8 5 4
PERFUMERIA BARCELONA
RONDA SANT PERE - 11

Magatzem de Pelleteria
Merceria i Novetats
Manufactura de mocadors de fil i cotó
Manuel Recort i Ulló

Recort Hospital, 27
Teléfono 16276
BARCELONA

MARCS - RELLEUS - IMATGES
CORNUCOPIES

JOAN SERRA - Canuda, 33
Dte. 5 % als amics i subscriptors d'El Matí

FLAMA

Organ de la Federació
de Joves Cristians
de Catalunya

Surt cada divendres - Preu: 20 ct

van cert
terra. El
rillossima
combatuda
ma energ
L'home
lilat cara
vol que sig
ta famosa
«Ni febles
ensenyava
d'acollir b
homes tal
norma prà
més o men
cal que sap
coneguda p
Déu, conve
nir tot rem
major cora
gués del r
Ja per
tida que és
la terra. Es
rir-la a la
terior entre
passions in
les nobles a
nostra acti
comporta u
drega enfor
d'obstacle,
contra els i
tranyablem
ria... Mai,
tres vicissit
que l'abatim
pessimisme
dany, ni all
no pot fer
que és un m
lleua a l'ho
que fa la se
des, determ
irreparables
Cal reac
ment, contr
ha com el p
midable ent
mortífer per
natural seqü
viem que e
tat més inte
escèptics, ur
pre es fan re
llur confianç
per llur ide
per un saniti

No cal di
l'esperit per
favorables co
tuals conting
vida, és pràc
la voluntat,
normes per
l'exercici de
tan extraordi
altres, és cl
manera més
tita suggesti
vulgar. D'u
ens costarà
s'educa mitj
quant a enfor
és tal volta
dent que, a
però tenaç,
les facultats
dones, una c
fer és exercit
tat amb el se
triar, sense
tes o algun
rències, no j
puix que així
sen, sinó adh
indiferents i
bem d'alguns
sultats aques
Cal pensa
persistent vol
xa — que em
(Segueix al p
ra columna c